

Arviointikertomus 2025

Ilmajoen kunnan tarkastuslautakunta 29.5.2026

Sisällys

1. Puheenjohtajan saate arviointikertomukseen	3
2. Tarkastustoimi ja arvioinnin toteutus	4
3. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	6
3.1 Taloudellinen asema ja sitovat taloudelliset tavoitteet.....	6
3.2 Talouden arviointi	11
4. Strategiset tavoitteet	12
4.1 Kuntakonserni	13
4.2 Kaikkia toimialueita koskevat asiat.....	14
4.3 Konserni- ja elinvoimapalveluiden toimiala	15
4.3.1 Yleishallinto.....	15
4.3.2 Henkilöstöhallinto	17
4.4 Elinvoima- ja työllisyyspalvelut.....	19
4.5 Tekninen toimiala	20
4.5.1 Tekninen hallinto	20
4.5.2 Kunnallistekniikka.....	20
4.5.3 Kiinteistöpalvelut	21
4.5.4 Ruoka ja puhtauspalvelut	22
4.5.5 Ympäristönsuojelu ja rakennusvalvonta	23
4.5.6 Kaavoitus ja mittaus	25
4.5.7 Lakeuden jätelautakunta	25
4.6 Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimiala	26
4.6.1 Perusopetus.....	26
4.6.2 Varhaiskasvatus.....	30
4.6.3 Lukio	31
4.6.4 Kulttuuri ja vapaa sivistystyö	31
4.6.5 Nuorisopalvelut	32
4.6.6 Liikunta ja hyvinvointi	33
4.6.7 Kirjasto	36
5. Tarkastuslautakunnan saamat vastaukset vuoden 2024 arviointikertomukseen.....	37
6. Sidonnaisuudet	39
7. Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle.....	40
8. Allekirjoitukset	40

1. Puheenjohtajan saate arviointikertomukseen

Tarkastuslautakunnalla on keskeinen tehtävä kunnan toimintojen seurannassa.

Kunnan toimintojen ytimessä on kunnan oma strategia. Se viitoittaa toimintoja kunnan koko tehtäväkentän laajuudelta. Strategia osoittaa suunnan ja ohjaa voimavaroja haluttuun suuntaan. Kun tämä suuri yhteinen tahtotila vyörytetään kunnan eri toimintoihin, on iso osa kunnan kehittämisen määreistä asetettu. Suuri työ voi alkaa. Kunnan toimintoja ohjaa tämän jälkeen kullekin vuodelle laadittu toimintasuunnitelma ja siitä nouseva budjetti eli talousarvio. Nimensä mukaisesti se on arvio kunnan seuraavan vuoden tuloista ja menoista. Sen jälkeen, kun kunnanvaltuusto on sen päättänyt, niin se ohjaa ja antaa raamit toimintaan. Se miten hyvin kunta eri päätöksenteko järjestelmissään on laadinnassa onnistunut, kertoo myös pitkälti, miten asetetut tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Kunta on toiminnoiltaan varsin heterogeeninen kokonaisuus ja sen saattaminen yhteiseksi taloudelliseksi, tuottavaksi ja vaikuttavaksi kokonaisuudeksi on varsin työlästä. Eli toimintoja joudutaan välttämättä sopeuttamaan kuhunkin tilanteeseen ja aikaan sopivaksi. Vaikkakin eri hallinnonalojen toiminta pääsääntöisesti perustuu jo olemassa olevien tietojen hyödyntämiseen edellisten vuosien kautta, on kuitenkin nykyinen yhteiskunnallinen tilanne ja globaali maailma aiheuttaneet sen, että taloudellinen ennustettavuus on aikaisempaa vaikeampaa. Se taas johtaa pohtimaan resurssien ja vaikuttavuuden välistä suhdetta. Miten siihen haasteeseen vastataan, riippuu sekä luottamushenkilöiden että virkahenkilöiden yhteisestä tahtotilasta.

Tarkastuslautakunta pyrkii arvioimaan ja selvittämään kunkin vuoden kohdalla, miten hyvin kunnan eri toimijat ovat työssään onnistuneet annetuilla resursseilla täyttämään ja toteuttamaan suunnitellut toiminnot. Tarkastuslautakunta voi myös pohtia, onko annetut resurssit olleet tasapainossa annettuihin tehtäviin ja vaatimuksiin. Tarkastuslautakunta kuulee toimialoja, tutustuu niiden toimintaan ja tekee niistä havaintoja ja voi sitä kautta pyytää tai antaa toimenpide-ehdotuksia. Tarkastuslautakunta nimensä mukaisesti arvioi mennyttä toimintaa. Siitä nousevat ajatukset ja huomiot kuitenkin antavat suuntaviittoja siihen, miten toimintoja ehkä voitaisiin sujuvoittaa, tuottaa taloudellisemmin tai tehokkaammin. Tarkastuslautakunnan sydän on siinä, että se pyrkii tutkimaan kunnan hallintoa ja taloutta siitä näkökulmasta, onko toiminta ollut taloudellista, tuloksellista ja mikä on ollut sen vaikuttavuus.

Ahti Ranto

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2. Tarkastustoimi ja arvioinnin toteutus

Tarkastuslautakunnan merkitys

Tarkastuslautakunta toimii suoraan kunnanvaltuuston alaisena (kuntalaki 121 §). Lautakunnan tehtävä on seurata valtuuston tahdon ja sen asettamien tavoitteiden toteutumista; onko toimittu valtuuston linjaamalla tavalla ja tarkoituksenmukaisesti. Lautakunta seuraa erityisesti poikkeamia tavoitteista tai ohjeista. Sitä varten tarkastuslautakunta kuulee asianosaisia ja perehtyy asiakirjoihin ja voi pyytää selvityksiä. Lautakunta esittää vuosittain kunnanvaltuustolle arviointikertomuksen, jossa se analysoi tavoitteiden toteutumista ja toiminnan tarkoituksenmukaisuutta.

Jos kunnan talous tai taloussuunnitelmat ovat alijäämäisiä, on lautakunnan arvioitava tasapainottamisen todellisia mahdollisuuksia ja toimenpiteiden riittävyyttä.

Lautakunta seuraa tekemiensä ehdotusten toteutumista ja valvoo, että valtuuston päätökset tulevat toteutetuiksi.

Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely

Kuntalain mukaan lautakunnan tehtävät ovat:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa kuntalain 84 §:n mukaan säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Lautakunnan tekemä arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisena pitämiään arviointeja.

Ilmajoen kunnanvaltuusto asetti tarkastuslautakunnan elokuussa 2025. Sen kokoonpano on seuraava:

Varsinainen jäsen

Ahti Ranto (pj.)

Matti Köykkä (vpj.)

Tanja Pajula

Johanna Pekkanen

Seppo Pitkämäki

Henkilökohtainen varajäsen

Riikka Mänty

Kari Maukonen

Birgitta Sihto

Anja Kurjenluoma

Hannu Siltaloppi

Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtaja ovat kunnanvaltuutettuja, kuten kunnatalaki edellyttää. Lautakunnan jäsenillä ei ole ollut esteellisyyksiä sen toiminnan aikana.

Lautakunnan sihteerinä on ollut kunnan tilintarkastustiimin tarkastaja Sanna Peuranen, BDO Audiator Oy:stä. Päävastuullinen tilintarkastaja on Minna Havia-Niemi KHT JHT BDO Audiator Oy:stä. Tilintarkastaja on antanut lautakunnalle väliraportin, tiedottanut tilintarkastuksen etenemisestä sekä antanut tarkastusraportin.

Tarkastuslautakunta on käsitellyt vuoteen 2025 liittyviä aiheita:

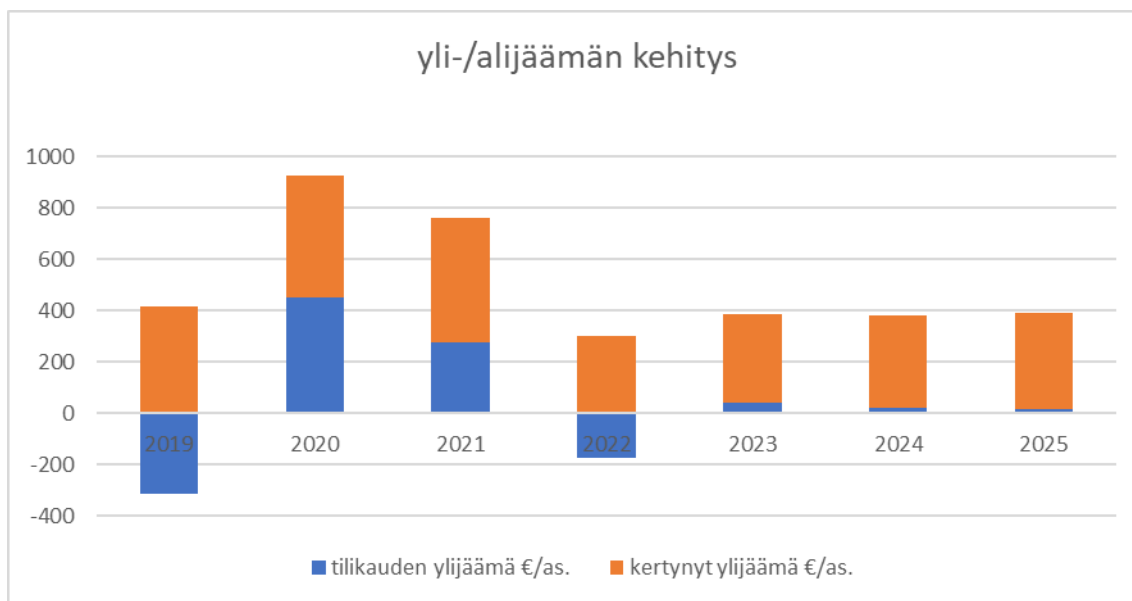
- 26.8.2025 Arvioinnin työohjelma 2025. Kunnan taloudesta kuultavana hallinto- ja talousjohtaja.
- 23.9.2025 Kouluverkkoasia, kuultavana sivistys- ja hyvinvointijohtaja. Tilintarkastuksen työohjelma 2025, kuultavana päävastuullinen tilintarkastaja.
- 21.10.2025 Teknisen toimen ajankohtaiskatsaus. Kuultavana tekninen johtaja. Sidonnaisuusilmoituksen käsittely.
- 25.11.2025 Sote-kiinteistöjen yhtiöittäminen. Kuultavana elinkeinojohtaja. Arviointikertomuksen 2024 vastausten käsittely.
- 9.12.2025 Kunnan hallinto. Kuultavana hallituksen puheenjohtaja ja kunnanjohtaja. Arviointikertomuksen valmistelu.
- 13.1.2026 Konserniyhtiöistä kuultavana Ilmajoen Vuokratalojen toimitusjohtaja. Ympäristötoimesta kuultavana ympäristöinsinööri. Tilintarkastuksen väliraportti.
- 17.2.2026 Perusopetus ja varhaiskasvatus. Kuultavana opetuspäällikkö ja varhaiskasvatusjohtaja. Tilintarkastuksen kilpailuttaminen.
- 17.3.2026 Tilinpäätös 2025 sekä riskien hallinta ja sisäinen valvonta. Kuultavana hallinto- ja talousjohtaja. Henkilöstötilinpäätös ja henkilöstöasiat. Kuultavana henkilöstöjohtaja.
- 7.4.2026 Tilinpäätös 2025 esittely. Kuultavana hallinto- ja talousjohtaja, tekninen johtaja sekä sivistys- ja hyvinvointijohtaja. Arviointikertomuksen valmistelu.
- 15.4.2026 Hyte-asiat, hyvinvointisuunnitelma. Kuultavana sivistys- ja hyvinvointijohtaja. Arviointikertomuksen valmistelu.
- 24.4.2026 Vuoden 2025 arviointikertomuksen valmistelu.
- 24.4.2026 Vuoden 2025 arviointikertomuksen valmistelu.
- 28.4.2026 Vuoden 2025 arviointikertomuksen valmistelu.
- 29.5.2026 Tilintarkastuksen loppuraportti ja arviointikertomuksen hyväksyntä, sidonnaisuusilmoitukset ja esitys tilintarkastajan valinnasta.

3. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

3.1 Taloudellinen asema ja sitovat taloudelliset tavoitteet

Kunnan talous

Vuoden 2025 tilinpäätös oli ylijäämäinen n. 0,167 m€, edellisen vuoden tulos oli 0,248 m€ ylijäämäinen.

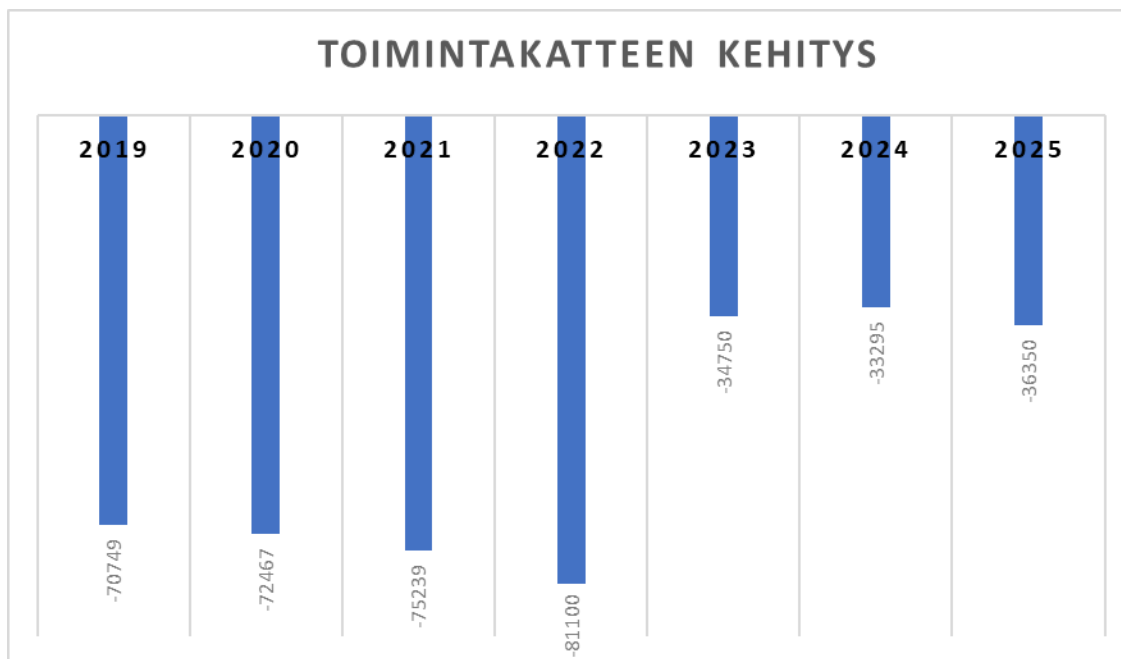

Kuva 1.

Taseessa on vielä kertynyttä ylijäämää n. 4,66 m€ eli 376 €/as.

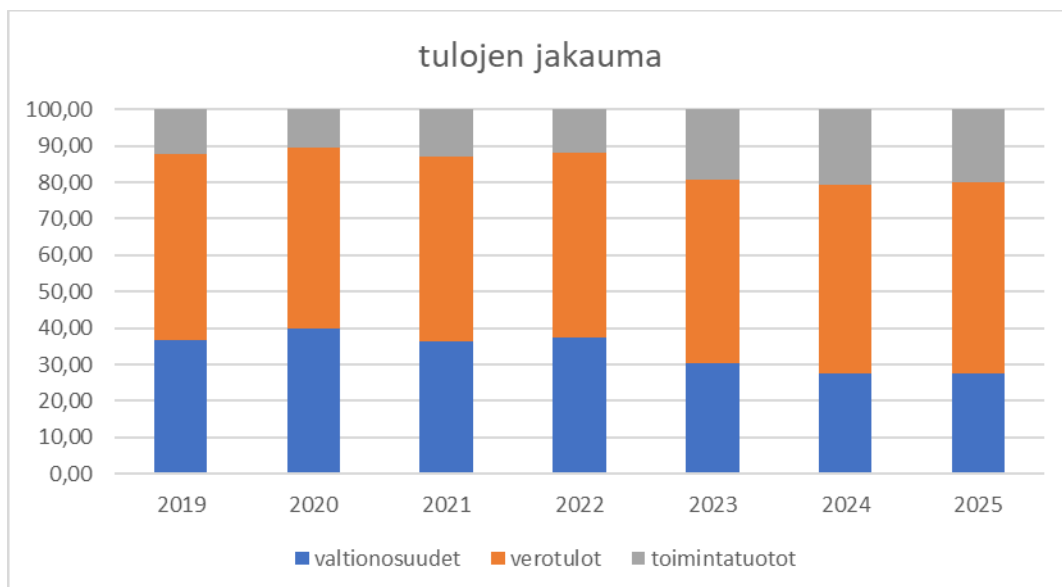
Vuosikate riitti kattamaan poistot, ja asukaskohtainen vuosikate laski edellisestä vuodesta ollen 355 €/as (393 euroa/asukas). Ilmajoen kunnan vuosikate oli positiivinen 4,4 m€ ja oli 0,103 m€ muutetussa talousarviossa ennakoitua parempi. Poistojen jälkeen tilikauden ylijäämäksi muodostui 0,167 m€, mikä on 0,081 m€ edellisvuotta heikompi, ja muutetussa talousarviossa tilikauden ylijäämä oli 16 t€ parempi.

Tilikauden taloudellinen tilanne muuttui edellisestä vuodesta, sillä toimintakate oli 3,055 m€ huonompi kuin vuonna 2024. Toimintamenot kasvoivat edellisvuodesta 3,26 m€, pääosaltaan henkilöstömenoista ja palvelujenostoista. Muutettuun talousarvioon verrattuna menot ylittyivät 0,176 m€ eli 0,4 %. Toimintatuotot kasvoivat edellisestä vuodesta 0,143 m€. Muutettuun talousarvioon verrattuna toimintatuotot ylittyivät n. 0,479 m€.

Kuva 2.

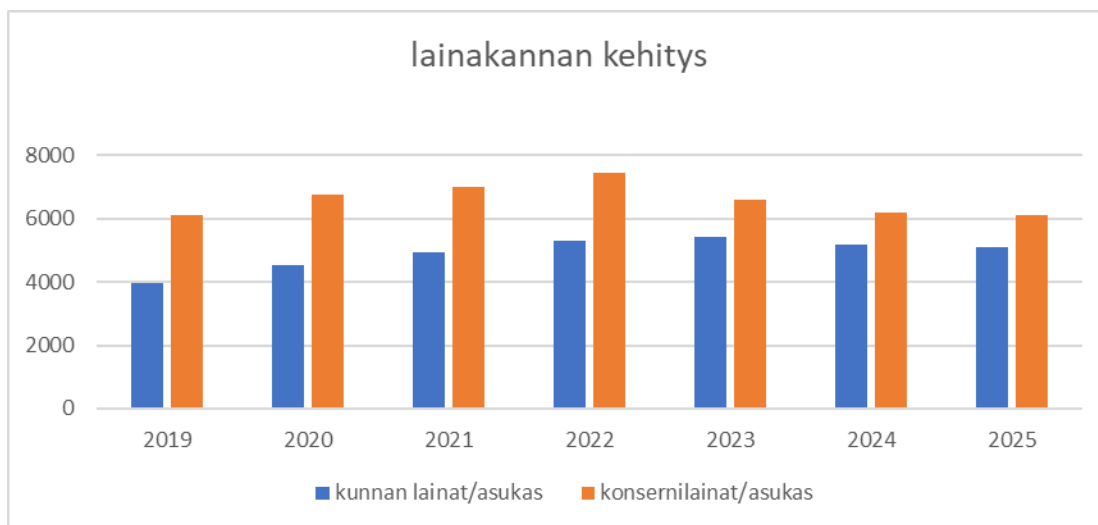
Verotulot toteutuivat muutettua talousarviota heikommin - 0,277 m€ ja valtionosuudet paremmin 17 t€. Valtionosuuksilla katettiin vuonna 2025 toimintakatteesta 40 prosenttia (2024: 41 %).

Kuva 3.

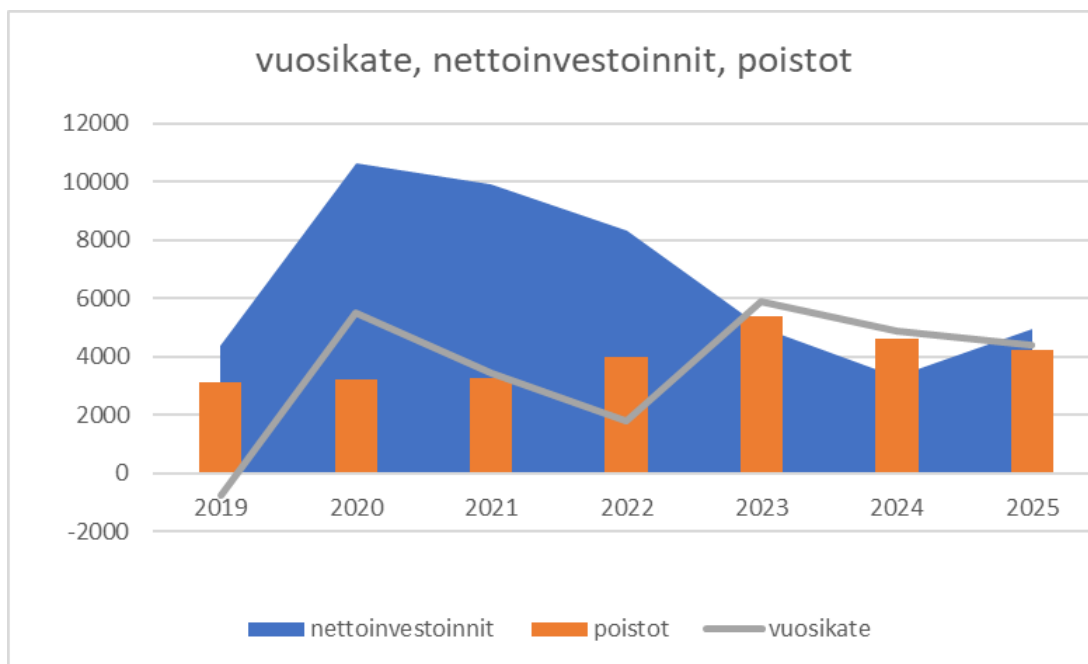
Tulojen riittävyyttä toiminnan, investointien ja lainavelvoitteiden hoitamiseen kuvaava toiminnan ja investointien rahavirta oli vuonna 2025 183 t€ negatiivinen ja 1,966 m€ edellisvuotta huonompi; investointitaso oli n. 1,5 m€ enemmän kuin edellisenä vuonna.

Tulorahoituksesta merkittävä osa käytettiin lainojen lyhennyksiin 5,1 m€. Uutta pitkäaikaista velkaa otettiin tilikaudella 5,0 m€. Asukaskohtainen lainakanta väheni jonkin verran 5120 euroa/asukas (2024: 5176 eur/as). Kunnan omavaraisuusaste nousi hiukan johtuen lainanlyhennysten kasvusta, ollen vuonna 2025 31,8 % (2024: 31,6 %). Suhteellinen velkaantuneisuus oli 141,2 % (2024: 148,8 %).

Kuva 4.

Vuosikatteen, nettoinvestointien ja poistojen vertailu osoittaa, että päättyneellä tilikaudella kunnan vuosikate riitti kattamaan poistoja. Nettoinvestoinnit laskivat talousarvioiden 2023–2025 suunnitelluista investoinneista, koska Koskenkorvan koulun rakentaminen viivästyi.

Kuva 5.

Konsernin talous ja kuntalain mukaisten tunnuslukujen toteuma

Konsernitilinpäätöksen- ja tunnuslukujen kehityksen seuranta ja arviointi on korostunut. Alijäämän kattamisvelvollisuus (kuntalaki 110 §) koskee edelleen peruskuntien taseen alijäämiä, mutta kuntalain mukaiset talousvaikeuksissa olevan kunnan kriteerit (kuntalaki 118 §) koskevat koko kuntakonsernia.

Kuntalain mukaan erityisen vaikeassa tilanteessa olevan kunnan arviointimenettely voidaan käynnistää ensinnäkin, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädetyssä määrääjässä. Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa, tai kunnan rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat kunnan ja kuntakonsernin talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot (4 tunnuslukua yhdessä):

1. Kuntakonsernin vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 %
2. Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti.
3. Asukasta kohti laskettu kuntakonsernin lainojen ja vuokravastuiden yhteismäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla.
4. Konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8

Kunnan arviointimenettelyssä käytettäviä tunnuslukua on muutettu kuntalain muutoksella, joka on tullut voimaan 1.3.2019. Uusia tunnuslukuja käytetään v. 2022 alkaen.

Kriisikuntakriteerit:

		2025	2024	2023	2022	
Asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa.	Raja-arvo	-1000				
	Toteuma	281	220	257	127	Ei täyty
TAI jos kahden viimeisen tilinpäätöksen mukaan seuraavat tunnusluvut täyttyvät:						
• kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 %		107,6	105,4	109,6	66,4	Ei täyty
• Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti	Raja-arvo	7,57	7,46	7,38	22,01	Ei täyty
	Toteuma	9,2	8,4	8,36	21	
• asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätösten lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 %:lla. Keskiarvo oli 12822 euroa vuonna 2024.	Raja-arvo	12822	12100	14050	11521	Ei täyty Vuoden 2024 konsernien keskiarvo ei tiedossa
	Toteuma	6490	6609	7460	7013	
• konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8		0,7	0,8	0,2	0,1	Ei täyty

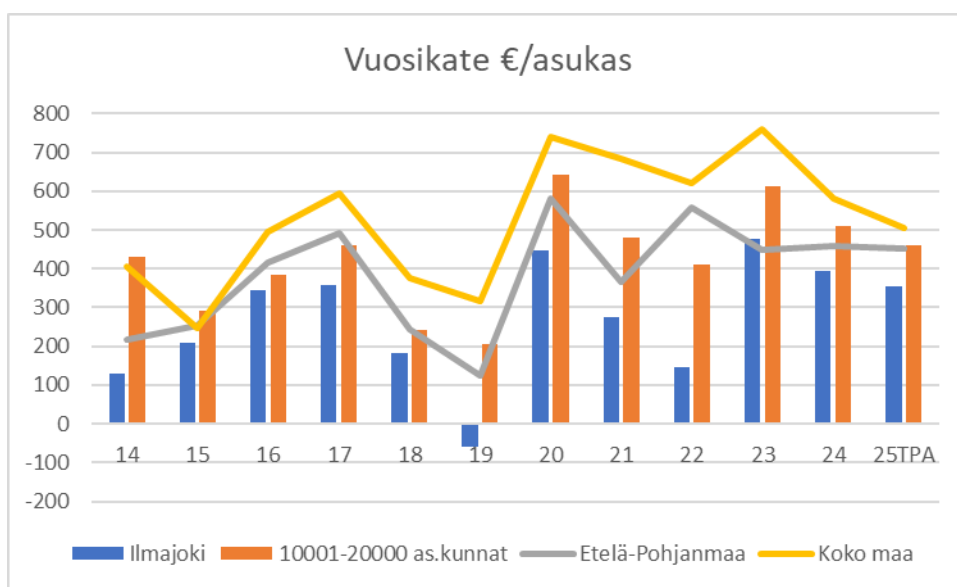
Tunnuslukuista mikään ei ylitä kuntalain mukaista raja-arvoa.

Talouden tasapainottaminen

Kuntalain 110 § mukaan kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan taseessa ei ole kattamatonta alijäämää.

3.2 Talouden arviointi

Ilmajoen kunnassa on alkanut vuoden 2025 aikana läntisen alueen eli Koskenkorvan koulun rakennusprojekti. Kunnassa on myös tehty 2025 vuoden aikana varsin kattavasti selvityksiä keskustan alueen uuden yhteisen koulun suunnitelmaksi. Kunnan tuloksentekokyky viimeisien kymmenen vuoden ajalta on melko matala eri verrokkikuntiin mitattuna. Vuosikate, joka mittaa kykyä investoida ilman velkaantumista osoittaa vuodelta 2025 4.4 milj. euroa. Tilikauden tulos puolestaan jää noin 166 tuhanteen euroon. Vuotta 2025 suunnitellessa oli käsitys siitä, että Koskenkorva koulun investointi olisi jo huomattavasti pidemmällä kuin nyt on toteutunut. Silti tilikauden tulos jää heikoksi. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota kunnan tuloksentekokykyyn suurien investointien edessä.

Kunnan taloudellinen tulos oli vuonna 2025 ylijäämäinen 167 000 e. Tulosta pienensivät sivistystoimen ja työllisyyden talousarviolitykset.

	vuoden yli- jäämä	Kertynyt ylijäämä	Toimintakate	Vuosikate	
Vuosi	yhnt. milj. euroa				€/asukas
2025	0,167	4,666	-36,350	4,403	355
2024	0,248	4,499	-33,295	4,881	393
2023	0,51	4,251	-34,750	5,884	476
2022	-2,163	3,741	-81,1	1,806	146
2021	0,152	6,006	-75,239	3,416	276

Taloudenpidossa noudatettiin talouden tehostamisohjelmaa eli säästöohjelmaa. Talousarvioon 2024 kirjatun mukaan tarkoitus on 2024–2026 vähentää menoja vuosittain 3 prosenttia ja yhteensä 4 miljoonaa euroa.

Säästöt toteutuivat hyvin 2024 vuonna. Tehdyt rakenteelliset muutokset vaikuttivat myös vuoteen 2025 ja näin ollen tulos olisi ollut paljon huonompi, jos muutoksia ei olisi tehty. Kulut pysyivät näin ollen maltillisempina, vaikka työllisyydenhoito siirtyi valtiolta kunnille. Koko kunnan toimintakate oli 2025 yhteensä 36,4 miljoonaa euroa ja edellisenä vuonna 33,3 miljoonaa euroa. Vähennys on 4,0 %.

Koko kunnan toimintakate 2020–2025:

2020	72,5 milj.e	sotemenot kunnan vastuulla
2021	75,2	sotemenot kunnan vastuulla
2022	81,1	sotemenot kunnan vastuulla
2023	34,7	sotemenot siirtyneet Hyvinvointialueelle
2024	33,3	sotemenot siirtyneet Hyvinvointialueelle
2025	36,4	sotemenot siirtyneet Hyvinvointialueelle

Talousarvion tehtiin lisämäärärahamuutos 10.11.2025 talousarviovuoden aikana ja alkuvuodesta 2026 (16.3.2026) käsiteltiin määrärahaylitykset. Valtionosuudet olivat 0,131 miljoonaa euroa pienemmät kuin talousarviossa. Menoja lisättiin talousarviossa 1,5 miljoonaa euroa. Se vastaa 3,1 % lisäystä kokonaismenoihin 46,9 miljoonaan euroon.

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että kuntalain mukaan strategia on tarkistettava kerran vaalikaudessa. Strategian päivitys on siis pian tehtävä. Sitä varten on syytä heti arvioida nykyisen strategian vaikuttavuus ja miten sitä on tarvetta korjata. Huomioitava on myös alueen elinkeinojen harjoittamisen mahdollisuudet kunnan alueella.

4. Strategiset tavoitteet

Ilmajoen kuntastrategia on hyväksytty vuonna 2023. Strategiassa sovittujen linjausten mukaisesti on valittu mitä toimenpiteitä ja alatavoitteita aiotaan toteuttaa.

Strategian päätavoitteet:

1. palvelutuotannon kestävyys ja tuloksellisuus,
2. panostaminen henkilöstöön,
3. arvostava yhteishenki,
4. yrittäjyyden edistäminen

Kaikki neljä strategista päätavoitetta on huomioitu kaikilla päätoimialalla (konserni ja elinvoima; sivistys ja hyvinvointi; tekninen). Tulosalueilla strategiaa toteutetaan omalta osaltaan toimialalle sopivilla tavoitteilla.

4.1 Kuntakonserni

Ilmajoen kuntakonserniin kuuluvat Ilmajoen vuokratalot Oy (IVT), Ilmajoen Yritystilat Oy ja Kiinteistö Oy Ilmajoen Virastotalo ja lisäksi osuudet Etelä-Pohjanmaan Liitosta sekä Seinäjoen koulutuskuntayhtymä Sedusta. Voimassa oleva konserniohje on hyväksytty kunnanvaltuustossa 12.2.2024.

Konsernin ylijäämä vuodelta 2025 on 400 000 euroa, mikä on 233 000 euroa parempi kuin kunnan oma ylijäämä. Vuotta aiemmin konsernin ylijäämä oli 753 000 euroa. Konsernilla oli velkaa 76,1 miljoonaa euroa. Velkasumma väheni vuoden aikana 0,8 milj. euroa.

Ilmajoen Yritystilat Oy tulos on kääntynyt voitolliseksi vuonna 2025 ja oli 61 000 euroa. Yhtiöllä on velkaa 1,8 milj. euroa sisältäen myös lyhytaikaiset lainat (yht. 0,241 milj. euroa). Ilmajoen Yritystilat Oy:n tavoite on kovin yksinkertainen eli pitää käyttöaste hyvänä.

Ilmajoen Vuokratalot Oy:n tavoitteet ovat toimivia. Tosin tavoitteita voisi vielä tuoda lähemmäksi käytäntöä, esim. miten Kauppatien opiskelija-asuntojen käyttöastetta voitaisiin parantaa eikä tyytyä tavoitteessa vain suhdelukuun. Vuokratalojen asuntojen käyttöaste on yllättävänkin korkea 97 %.

Tarkastuslautakunta on tyytyväinen, että aikaisemmat huomiot esteellisyyksistä on otettu huomioon hallituksen kokoonpanossa.

4.2 Kaikkia toimialueita koskevat asiat

Tiedottaminen ja kokouskäytännöt

Kunnan tiedotus on toiminut hyvin. Kunnassa on kokoaikainen viestintäasiantuntija. Kunnan omilta nettisivuilta, että mediasta on ollut helppo löytää vähintään kunnanhallituksen päätökset. Se antaa hyvän vaikutelman kunnan hallinnon aktiivisuudesta ja avoimuudesta.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana sitä, että kunnanhallituksen kokouksen lyhyt tiivistelmä julkaistaan kokousillan aikana sosiaaliseen mediaan.

Talousarvion, tilinpäätöksen ja mm. henkilöstöraportin luettavuus on hyvä. Tilinpäätöksessä on esillä kunkin toimialan talousluvut, mitä tarkastuslautakunta pitää hyvänä käytäntönä.

Tavoitteet

Kuntastrategian jalkauttaminen on mennyt hyvin eteenpäin ja vuosittain on tarkasteltava painopistealueiden ja mittarien toimivuutta. Strategiassa on otettu hyvin huomioon kuntalaiset. Hyvinvointiasiat ovat tulleet mukaan kunnantoimintaan ja on tärkeää saada yhteistyö kunnan ja hyvinvointialueen kesken toimimaan. Yhteisten toimintatapojen suunnittelu yhteistyössä on erityisen tärkeää.

Tarkastuslautakunta kysyykin, kuinka kunta aikoo yhteistyötä edistää?

4.3 Konserni- ja elinvoimapalveluiden toimiala

4.3.1 Yleishallinto

Yleishallinnon toimiala on laaja: se hoitaa monet kokoukset ja suunnittelut, huolehtii verotuksesta ja taloudesta, tietohallinnosta sekä monistamosta. Myös asuntotoimi ja isännöinti kuuluvat Yleishallintoon.

Yleishallinnon kulut ovat hieman kasvaneet, mutta menee normaalin palkkakehityksen mukaisesti. Toimintakate oli vuonna 2025 yhteensä 3,14 milj. euroa, kun se vuotta aikaisemmin oli 3,12 milj. euroa.

Yleishallinnon toimintakate 2021–2024

2021	-3,341 milj. e
2022	-3,265
2023	-3,131
2024	-3,116
2025	-3,137

Kunnanhallitus on vuoden 2025 aikana on myöntänyt 30 000 € toimintatuen Seinäjoen lentoasema Oy:lle, hyväksynyt vesimaksusaatavien maksuohjelman, käsitellyt sote-kiinteistöjen vuokrasopimusmallia, päätti, että sosiaali- ja terveyshuollon tai pelastustoimen kiinteistöjä ei toistaiseksi yhtiöitetä. Kunnanhallitus on päättänyt aravalainan maksuista vapauttamisesta, että velallisten on suoritettava maksamattomasta pääomasta kunnalle 5 000 euroa. Pääoman lyhennyksiin laaditaan maksuohjelma, joka vastaa velallisten maksukykyä. Muilta osin velalliset vapautettiin maksujen suorittamisesta. Lisäksi kunnanhallitus on käsitellyt lukuisia kaavoitus-, kiinteistö- ja palvelussuhdeasioita. Lisäksi kunnanhallitus päivitti vammais- ja ikäihmisten neuvoston toimintasäännön.

Lisäksi Ilmajoen kunnassa on tehty ympäristölautakunnan viranomaistehtävien jatkoedegointi 29.1.2025 alkaen ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan osalta.

Hallintosääntöä on muutettu vuoden aikana kaksi kertaa (kunnanvaltuusto 1.9.2025 63 §, 23.6.2025 27 §). Hallintosäännön muutos 1.9.2025 koski 8 § ristiriidan poistamista kunnanhallituksen ja henkilöstöjaoston toimikausien erilaisuudessa. Puolestaan kesäkuussa hallintosääntöön tehtiin useita muutoksia mm. Toimielinorganisaatiomuutoksen vuoksi, toimikuntien esittelijöitä muutettiin pääsääntöisesti yksi esittelijä, poikkeuksena ympäristölautakunta, jossa on kaksi esittelijää. Toki kuntalain vaatimat muutokset olisi tullut tehdä hallintosääntöön kuntalain mukaan jo aiemmin 30.9.2023 mennessä (Kuntalaki 90 § 3

momentin määräykset hallinnon ja toiminnan järjestämisestä, päätöksenteko- ja hallintomenettelyistä sekä valtuuston toiminnasta poikkeusoloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa), kun ne nyt käsiteltiin helmikuussa 2025.

Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Luottamushallinnon portaalissa ei ole säännöt ja ohjeita alla sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan ohjetta. Ilmajoen kunnan sivuilla olevassa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeessa ei ole asiakirjan käsittelytietoja päätöksenteon osalta. Tarkastuslautakunta kehottaa, kuten jo viime vuoden arviointikertomuksessa, päivittämään kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen. Kuntalain 14 §:n mukaan valtuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Kuntalain 39 §:n mukaan kunnanhallituksen tulee huolehtia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Ilmajoen kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet ohjetta tulisi päivittää. Edellisen kerran ohjetta on käsitelty kunnanvaltuustossa 28.9.2020.

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että ohjeissa tulee näkyä toimielinkäsittelyt ja ohjeet tulee pitää ajan tasalla.

Sopimusohje

Tarkastuslautakunta ei ole havainnut luottamushallinnon portaalista eikä kunnan internet-sivuilta voimassa olevaa Ilmajoen kunnan sopimusohjetta tai -suositusta. Päivitystarve on havaittu myös kunnan riskienarvioinnin yhteydessä. Hallintosäännön 23 §:n mukaan kunnanhallitus vastaa sopimusten hallinnan ja sopimusvalvonnan järjestämisestä, antaa tarkeimmat ohjeet sopimushallinnasta sekä määrää sopimusten vastuuhenkilöt toimialallaan.

Tarkastuslautakunta kehottaa laatimaan sopimusohjeen/-suosituksen välittömästi.

Tarkastuslautakunta on aiemmin huomauttanut hankinnoista, jotka alittavat kansallisen kynnysarvon, jotta niistä tulee tehdä päätös, jotta kuntalain mukainen muutoksenhakuoikeus toteutuu. Voimassa olevassa hankintaohjeessa ei ole huomioitu tätä riittävällä tavalla.

Tarkastuslautakunta kehottaa edelleen kiinnittämään huomiota julkisiin hankintoihin ja ohjeistusten ajantasaisuuteen.

4.3.2 Henkilöstöhallinto

Kunnassa tehdyt henkilötövuodet ovat lisääntyneet 2025 edellisvuoteen verrattuna 4,15 henkilötövuodella (HTV2) eli 0,71 %. Vakituisten henkilöstön määrä on lisääntynyt edelliseen vuoteen verrattuna 13,52 henkilötövuodella ja määräaikaisten osalta vähentyneet 9,37 henkilötövuodella. Vuonna 2025 sivistyksen toimiala muodosti n. 78 % koko kunnan tehdyistä henkilötövuosista. Tulosalueittain isoimmat osuudet henkilötövuosista ja-kautuivat perusopetuksen ja lukion (38 %) sekä varhaiskasvatuksen (32 %) kesken.

Täyttölupa toistaiseksi voimassa olevaan palvelussuhteeseen on haettu ainoastaan, mikäli toimintoja ei voida muulla tavoin järjestää. Vakituisten henkilöstön vaihtuvuus on pientä ja henkilöstö on työhön sitoutunutta – kuten edellisenä vuonnakin.

Tarkastuslautakunta nostaa positiivisena asiana esiin, että kunta tarjosi kesätyöharjoittelun avulla edellisen vuodentapaan lähes 40:lle ilmajokiselle koululaiselle kahden viikon kesätyöharjoittelun.

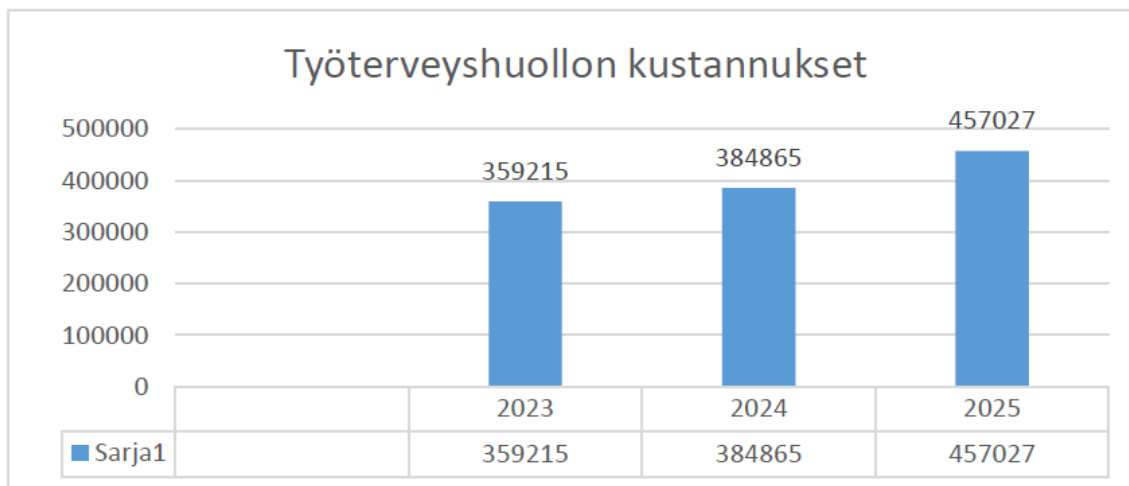
Sairauspoissaolojen määrä Ilmajoen kunnassa on noussut vuonna 2025 verrattuna vuoteen 2024. Vuonna 2025 henkilötövuotta kohti oltiin poissa 18,04 kalenteripäivää. Vuonna 2024 luku oli 17,22 kalenteripäivää. Noin 35 % sairauspoissaoloista oli lyhyitä, 1–7 päivää kestäviä ja 56 % alle kuukauden mittaisia sairauspoissaoloja. Vaikka terveysperusteiset poissaolot ovat lisääntyneet kalenteripäivinä, sairauspoissaolokustannusten euromäärä on yhä laskenut 2024 vuoden tapaan. Tähän vaikuttavat mm. keinot ja ratkaisut työkyvyn ylläpitämiseen mukautetuin työjärjestelyin. Tavoite on tukea työntekijän kuntoutumista takaisin työelämään koko- tai osa-aikaisesti. Ilmajoki on sairauspoissaolokustannusten vertailussa hieman verrokkien alapuolella.

Henkilöstön koulutusinvestoinnit ja koulutuspäivien määrä nousivat jonkin verran edelliseen vuoteen verrattuna. Ilmajoen kunnassa kouluttauduttiin keskimäärin 2 päivää/henkilötövuosi. Työllisyysrahaston myöntämää koulutuskorvausta saatiin vuonna 2025 11.945,54 €. Tasavallan presidentti on vahvistanut lain koulutuskorvauksen lakkauttamisesta 22.12.2025 ja laki tuli voimaan 1.1.2026. Vuonna 2024 otettiin käyttöön Eduhouse koulutus- ja verkko-oppimisympäristö, joka mahdollistaa jatkuvan oppimisen tarjoamalla kattavan ja laajan koulutustarjonnan. Kunnassa aloittava uusi esihenkilö ohjataan aina osana perehdytystä suorittamaan esihenkilöpassi.

Tarkastuslautakunta kysyy, miten henkilöstön koulutus ja osaamisen kehittäminen turvataan ilman valtion koulutustukea.

Työterveyshuollon tavoitteena on terveellinen työ, työympäristö ja työyhteisö, työhön liittyvien terveysvaarojen ja –haittojen ehkäisy, työntekijän terveyden sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen, edistäminen, seuranta ja turvaaminen työuran eri vaiheissa. Ilmajoen kunnan työntekijöillä on ollut vuonna 2025 laajat sekä lakisääteiset työterveyspalvelut ja työterveyspainotteisen sairaanhoidon palvelut. Käytössä on Välittävä työyhteisö - opas sekä varhaisen tuen malli.

Työterveyshuollon kustannukset ovat nousseet vuonna 2025:

Työsuojelukausi 1.1.2022 - 31.12.2025 päättyi vuoden 2025 loppuun. Työsuojelutoimikunta kokoontui kaksi kertaa vuoden 2025 aikana ja käsitteli mm henkilöstön työtyytyväisyyskyselyn tuloksia, esihenkilöiden työhyvinvoinnin johtamisvalmennuksen sisältöä sekä työterveyshuollon toimintasuunnitelman toimikaudelle 1.1.2025 - 31.12.2027. Lisäksi työsuojelutoimikunta on vuonna 2025 käsitellyt ilmoituksia tapahtuneista väkivalta-, uhkailu- tai läheltä piti -tilanteista 217 kappaletta, jossa nousua peräti 94 tilannetta enemmän edelliseen vuoteen verrattuna.

Tarkastuslautakunta on ilmaissut asiasta huolensa jo vuoden 2024 osalta, jolloin käsiteltyjen väkivalta-, uhkailu- tai läheltä piti –ilmoitusten kasvu oli 34 tapausta edelliseen vuoteen verrattuna. Nyt kasvua oli 94 tapausta. Mistä tapausten määrän kasvu johtuu?

Ilmajoen kunnalla on koordinoiva ja moniammatillinen sisäilmatyöryhmä, joka käsittelee kiinteistöjen ajankohtaisia tilanteita ja toimenpiteiden etenemistä. Kuntotutkimuksia suoritettiin vuonna 2025 kuuteen kohteeseen ja hanke jatkuu edelleen vuonna 2026.

Lakisääteisiä työpaikkaselvityksiä on tehty työterveyshuollon toimintasuunnitelman mukaisesti yhteensä seitsemän kappaletta. Lisäksi on tehty mm. sisäilmastokyselyjä ja psykososiaalisen kuormituksen selvityksiä.

Kunnassa toimii työhyvinvointiryhmä, jonka tavoite on edistää ja tukea henkilöstön terveyttä, jaksamista ja viihtymistä työssä. Kunta työnantajana edistää henkilöstön työhyvinvointia ja jaksamista tarjoamalla Epassi-etua, joka sisältää liikunta-, kulttuuri- ja hyvinvointietuja.

Marraskuussa 2025 toteutetun laajan työhyvinvointikyselyn tulosten perusteella Ilmajoen kunnan henkilöstön työhyvinvointi on hyvällä tasolla ja edelleen parantunut edelliseen, vuonna 2023 toteutettuun kyselyyn nähden. Henkilöstö on sitoutunut työhönsä, kokee kunnan työnantajana tasapuolisena ja varmana. Vahvuuksia olivat henkilöstön mielestä myös työn sujuminen, tasa-arvoisuus ja yhdenvertaisuus, hyvä lähiesihenkilötyö ja työyhteisö. Kehityskohteina koettiin asiakkailta kerättävän palautteen saanti ja hyödyntäminen, yhtenäisempi johtamiskulttuuri ja tiedon kulku.

Ilmajoen kunta toteutti kaikille esihenkilöille suunnatun työhyvinvoinnin johtamisen valmennuksen. Osana valmennusta toteutettiin myös koko henkilöstölle eNPS-työtyytyväisyyskysely. Kyselyyn vastanneiden määrä oli korkea, lähes 70 % henkilöstöstä. Ilmajoen eNPS-luku +42 tarkoittaa, että suuri osa henkilöstöstä on tyytyväinen työnantajansa ja suosittelisi kuntaa työpaikkana myös muille.

Tarkastuslautakunta arvostaa työhyvinvoinnin edistämiseksi tehtyjä toimia sekä valmennuksia ja kyselyjä, joilla tyytyväisyyttä voidaan mitata.

4.4 Elinvoima- ja työllisyyspalvelut

Elinvoimapalvelut huolehtivat elinkeinojen edistämisestä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Työvoimapalvelut ovat siirtyneet vuoden 2025 alusta kuntien tehtäväksi. Seinäjoen, Ilmajoen ja Isokyrön työvoimapalvelut hoidetaan nyt TyöLakeus-nimisessä työllisyysalueessa. Osa sitä ovat myös kotouttamispalvelut. Työlakeudella on viiden hengen toimisto Ilmajoen kunnantalolla.

Elinvoimapalveluiden toimintakate 2021–2025

2021	-0,381 milj.e elinkeinot ja maaseutu
<u>2022</u>	<u>-0,365 elinkeinot ja maaseutu</u>
2023	-0,375 elinkeinot
2024	-0,357 elinkeinot
2025	-0,431 elinvoima ja työllisyys

Elinvoimapalveluiden tavoitteet toteutuivat hyvin. Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota kuntamme alhaisempaan työttömyysasteeseen verrokkikuntiin nähden ja siitä aiheutuvaan työmarkkinatuen kuntaosuuden tasoon.

4.5 Tekninen toimiala

Vuonna 2025 koko teknisen toimialan toimintakate oli 5,5 miljoonaa euroa. Vuotta aiemmin se oli 5,10 miljoonaa euroa. Suurin kustannusten nousu oli tapahtunut henkilöstökuuluissa 0,4 miljoonaa. Palvelujen ostot vähentynyt samana aikana 0,1 miljoonaa euroa.

4.5.1 Tekninen hallinto

Tekninen hallinto johtaa teknistä toimialaa, vastaa sen hankinnoista ja rakennuttamisesta sekä valmistelee lautakunnan päätettävät asiat. Hallinnon henkilöstökustannuksiksi lasketaan 2,25 henkeä. Teknisen toimen käyttötalous on tilinpäätöksessä esitelty tulosalueittain.

Teknisen hallinnon toimintakate on melko vakaa. Se kasvoi vuosien 2024 ja 2025 välillä 3 000 euroa.

Teknisen hallinnon toimintakate 2021–2025:

2021	-0,218 milj. e
2022	-0,221
2023	-0,213
2024	-0,230
2025	-0,234

Tarkastuslautakunnan mielestä kunnassa on hankittu parempaa osaamista ja koulutusta erilaisten hankintojen toteuttamiseen.

4.5.2 Kunnallistekniikka

Kunnallistekniikan tulosalueen tehtäviin kuuluvat mm. liikenneväylien kunnossapito, huilvesiverkosto kaava-alueella, tievalaistus, urheilu- ja leikkipaikkojen sekä puistojen kunnossapito ja metsien ylläpito. Samoin tekninen varikko ja konekeskus kuuluvat tulosalueeseen kuten myös yksityistieavustukset ja urheilupaikkojen kunnossapitoavustukset.

Kunnallistekniikan tavoitteet on toteutuneet täysimääräisesti. Kunnallistekniikan menoille on tyypillistä huomattavat vaihtelut. Vuodesta 2024 vuoteen 2025 kunnallistekniikan toimintakate laski huomattavasti eli 0,4 milj. euroa. Lasku johtui ensisijassa ostopalvelujen 0,3 miljoonan euron laskusta.

Kunnallistekniikan toimintakate 2023–2025 (ilman vesihuoltoa):

2021	-0,933 milj. e
2022	-1,129
2023	-1,195
2024	-1,504
2025	-1,062

Vesihuolto

Vesihuolto on ns. taseyksikkö eli sen tulot ja menot ovat kirjanpidossa erikseen. Vesihuollon tilikauden ylijäämä oli vuoden 2025 tuloslaskelmassa 0,448 miljoonaa euroa ja edellisenä vuonna 0,818 miljoonaa euroa. Investointeja tehtiin 0,472 miljoonalla eurolla. Pitkäaikaista velkaa laitoksella on 1,8 miljoonaa euroa.

Vesihuollon toimintakate 2021–2025:

2021	1,506 milj. e
2022	1,243
2023	1,579
2024	1,448
2025	1,052

Suomessa on laadittu kansallinen vesitalousstrategia vuoteen 2030 (MMM:n julkaisuja 2022:1). Vesihuoltolain uudistus tulee voimaan 1.1.2026. Sen tausta-ajatuksena on parantaa vesihuollon varmuutta ja turvallisuutta luomalla älykkäitä vesihuolto ratkaisuja ja vesihuollon digitalisoitumisen tavoitteita sekä innovatiivisia julkisia hankintoja.

Teknisen lautakunnan pöytäkirjojen mukaan vesien puhdistussuunnitelma tulee olla 5 vuoden sisällä laadittuna, 55 vuotta vanhat käyttö- ja viemäriinjat ovat vanhentuneet ja niiden putkistoissa on kertynyttä korjausvelkaa. Huomioitava lisäksi hulevesilinjaston päivittäminen.

Tarkastuslautakunta kysyy, millä toimenpiteillä hulevesiverkostojen kunnostamista ja linjojen uudelleen järjestelyä aiotaan toteuttaa. Onko kustannusten kattamiseen ajateltu hulevesimaksun käyttöönottoa? Kuinka kunta aikoo valmistautua uudistuneen vesihuoltolain vaatimuksiin?

4.5.3 Kiinteistöpalvelut

Kiinteistöpalveluiden tulosalue huolehtii kunnan kiinteistöistä sekä hyvinvointialueelle vuokratuista kiinteistöistä. Tavoitteita on kaksi, tyhjiin kiinteistöjen myynti tai vuokraus ja kunnossapito-ohjelman toteutuminen. Tulosalueen ilmoittaman mukaan ne ovat toteutu-

neet. Tunnusluvut, sähkön ja kaukolämmön kulutus, ovat alittaneet selvästi asetetut arvot. Kiinteistöpalveluiden toimintakate huononi vuonna 2025: vuoden 2025 toimintakate oli 0,33 milj. euroa huonompi kuin vuotta aikaisemmin.

Kiinteistöpalvelujen toimintakate.

2021	-3,310 milj.e ilman ruoka- ja puhtauspalveluita
2022	-2,805
2023	-1,994
2024	-1,530
2025	-1,865

Tarkastuslautakunta on huolissaan geopoliittisen epävarmuuden vaikutuksesta energiakulujen kasvuun tulevilla tilikausilla.

4.5.4 Ruoka ja puhtauspalvelut

Ruoka- ja puhtauspalveluiden yhteinen toimintakate huononi 18 000 euroa vuodesta 2024 vuoteen 2025.

Ruoka- ja puhtauspalveluiden toimintakate

2021	-2,89 milj. e
2022	-3,15
2023	-3,23
2024	-3,16
2025	-3,34

Ruokapalvelu tuottavat ateriapalveluja päiväkodeille, kouluille ja henkilökunnalle. Keittiöt valmistavat 36 ammattilaisen voimin noin 2 800 ateriala arkipäivisin. Ateriasuoritteiden määrä on ylittänyt tavoitetason ja asiakkaiden tyytyväisyys ruokapalveluihin vuonna 2025 on toteutunut tavoitetasoon (tyytyväisyysaste 75 %) nähden. Vuonna 2023 Jaakko Ilkan koulun keittiö liittyi hävikkiruokaa vähentävään ResQ -palveluun. Ruokapalvelupäällikön mukaan hävikkiruokaa välitettiin vuonna 2025 ResQ-palvelun kautta arviolta kymmenen annosta/toimintapäivä. Yläkoulun valmistuskeittiö voi lahjoittaa ruokaeriä myös avustaville tahoille, jos hävikkierä on poikkeuksellisen suuri. Hyvällä suunnittelulla ja oikeilla annoskoearvioilla hävikki on pysynyt kohtuullisena. Koulujen lautashävikkiä ei punnita eikä täten voida seurata.

Puhtauspalvelut tuottavat ylläpito- ja perussiivousta. Kiinteistöjen puhtaanapitopalveluiden neliöhinta on toteutunut kaikkien kiinteistökohteiden osalta vuonna 2025.

4.5.5 Ympäristönsuojelu ja rakennusvalvonta

Ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan toimintakate 2021–2025:

2021	-0,149 milj. e
2022	-0,176
2023	-0,207
2024	-0,241
2025	-0,194

Ympäristönsuojelun tehtävät ovat pääsääntöisesti lainsäädäntöön perustuvia. Ympäristönsuojeluviranomaisen tavoitteena on huolehtia siitä, että lupapäätöksillä, neuvonnalla ja suunnitelmilla estetään vesien, maaperän ja ilman pilaantuminen ja luonnon muu kohtuuton kuormittaminen sekä samalla huomioidaan asukkaiden elinympäristön terveellisyys ja viihtyisyys. Ympäristötoimi antaa lausuntoja eri viranomaisille ja huolehtii omalta osaltaan ympäristönsuojelua koskevasta tiedottamisesta.

Ohjaus ja neuvonta ovat olennainen osa ympäristönsuojelun tehtäviä. Ympäristönsuojelu hoitaa velvoitteensa ympäristön tilan tarkkailusta mm. osallistumalla kunnallisiin ja alueellisiin hankkeisiin. Lupa-, valvonta- ja neuvontamenettelyin pyritään siihen, että erilaiset toiminnot aiheuttaisivat mahdollisimman vähän ympäristöhaittoja.

Ilmajoen kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena toimii ympäristölautakunta ja sen alaisena viranhaltijana ympäristöinsinööri. Hallintosääntömuutoksen vuoksi ympäristölautakunta pienentyi kymmenestä viiteen lautakunnan jäseneseen.

Toiminnassa pyritään varmistamaan, että lupahakemukset ja ilmoitukset käsitellään mahdollisimman nopeasti lainvoimaisuudesta tinkimättä. Tavoitteena on n. 2–4 kk käsittelyaikataulu lupahakemusta kohden. Valvottavien toimintojen valvonta toteutetaan valvontasuunnitelman ja -ohjelman mukaisella tavalla. Ympäristön tilaa parantavia hankkeita edistetään muun virkatyön ohessa tekemällä yhteistyötä muiden viranomaisten tai sidosryhmien kanssa aikaresurssien puitteissa.

Ilmajoen kunta on energian käytön osalta suosinut ympäristöystävällisempiä energian tuotantotapoja. Maalämmön ja aurinkoenergian hyödyntämistä on laajennettu jo usean vuoden ajan. Kestävyys- ja ilmastokriisi, sekä luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen vahvistavat kiertotalouden merkitystä.

Ympäristölupien ja -ilmoitusten käsittelymäärä oli edellisen vuoden mukaisesti vuonna 2025 tavanomaista vähäisempi. Lausuntojen ja valvontatehtävien määrä säilytti tavanomaisen tason ja ympäristönsuojelun ohjelman mukaista valvontaa tehtiin suunnitellusti. Ympäristöriskejä on valvottu valvontaohjelman mukaisesti ja yhteistyövelvoite toteutettu

osallistumalla ympäristön tilaa parantaviin ja edistäviin hankkeisiin ja työryhmien toimintaan. Myös Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan alueiden yhteisen luonnon monimuotoisuuden toimeenpanosuunnitelman (LUMO-ohjelma) valmisteluun on osallistuttu.

Ympäristönsuojeluviranomaisen taksaa korotettiin samaan aikaan rakennusvalvontaviranomaisen taksamuutosten kanssa 5.3.2025.

Ilmajoen kunta on vuonna 2018 hakenut Kalajaisjärven kunnostushankkeelle vesilain mukaista lupaa Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolta, joka teki hakemuksesta myönteisen päätöksen 22.10.2024. Hakemuksesta tehty valitus on käsittelyssä Vaasan hallinto-oikeudessa, joten kustannuspaikalle ei ole syntynyt kuluja vuonna 2025.

Myös **rakennusvalvonnan** tehtävät ovat pääsääntöisesti lainsäädäntöön perustuvia. Sen tehtävänä on osaltaan huolehtia, että rakennettava rakennuskanta olisi turvallista, kestävä, terveellistä ja ympäristöön hyvin soveltuvaa ja että rakentamiseen ryhtyvän, naapurin ja yhteiskunnan oikeudet ja velvollisuudet tulevat lainsäädäntöön perustuen riittävästi huomioiduksi. Ohjaus ja neuvonta ovat olennainen osa rakennusvalvonnan tehtäviä. Tehtäviin kuuluu myös maa-aineslain mukaisia valvontatehtäviä.

Vuonna 2023 aloitettua viranomaistehtävien delegointia on jatkettu vuonna 2025. Hallintosäännön mukaan lautakunta voi delegoida päätösvaltaa alaisilleen viranhaltijoille. Merkittävimmät muutokset aikaisempaan delegointipäätökseen aiheutuvat rakentamislain 1.1.2025 voimaantulosta.

Rakentamislain myötä lupajärjestelmästä on tullut yksinkertaisempi, kun rakennuslupa, toimenpidelupa ja toimenpideilmoitus korvattiin yhdellä lupamuodolla, rakentamisluvalla.

Lupaa edellyttävien rakentamishankkeiden kynnystä nostetaan siten, että esimerkiksi alle 30 neliön varaston tai pihasaunan voi rakentaa ilman lupaa, kunhan rakentamis- ja kaavamääräykset sekä rantarakentamisen säännökset täyttyvät. Kaikki rakennukset kuluttavat jatkossakin tontin rakennusoikeutta. (Ympäristöministeriö/rakentamislaki)

Rakentamisen tilastoja vuodelta 2025 (suluissa vuoden 2024 tiedot):

- Myönnettyt luvat 100 (130) kpl (rakennus-, rakentamis-, purkamis- ja muutoslumat, purkamisilmoitukset ja rakentamisen jatkoajat), joissa kokonaisalaa 35240 (26480) m².

Uusia asuinhuoneistoja 30 (26) kpl, joista asuinpientalohuoneistoja 24 (22) kpl.

- Valmistuneet uudisrakennus-, laajennus- ja muutoshankkeet 89 (107) kpl, joissa kerrosalaa 29463 (41232) m².

Uusia asuinrakennuksia (omakoti-, pari- ja rivitalot) valmistui 21 (23) kpl.

Hallintosääntö ja rakennusvalvonnan taksa on vuoden 2025 aikana uusittu rakentamislain mukaisiksi. Rakennusjärjestyksen uusimistyö on aloitettu vuonna 2025 ja työ jatkuu vuonna 2026.

Ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan tavoitteet ovat toteutuneet. Henkilöstöresurssi on käytetty joustavasti toimialojen kesken. Rakennusvalvonnan kustannuksia nosti uuden tietojärjestelmän käyttöönotto, joka sujuvoittaa ja tehostaa suunnittelua sekä tiedonhallintaa pitkälle tulevaisuuteen. Ympäristökatselmus on toteutettu viranhaltijoiden toimesta kesäkuussa 2025.

Kunta on ollut osallisena SeAmkin hallinnoimassa RIIHI-hankkeessa, jossa on kehitetty myös julkisten toimijoiden kiertotalousosaamista. Näiden oppien käyttöönotto esimerkiksi mahdollisten uudisrakennusten suunnittelussa helposti muunneltaviksi ja monikäyttöisiksi kokonaisuuksiksi lisäisi niiden käyttömahdollisuuksia ja -ikää. Jo olemassa olevia hyviä käytänteitä tulisi tuoda paremmin asukkaiden, yritysten ja yhteistyökumppaneiden tietoon. Kiertotalous on tulevaisuudessa yhä vahvempi valtti alueen elinvoimaisuudelle.

Tarkastuslautakunta kysyy ympäristölautakunnalta, kuinka RIIHI-hanke on tuonut kunnalle työkaluja ja käytäntöjä.

4.5.6 Kaavoitus ja mittaus

Kaavoituksen ja mittauksen toimintakatteet 2021–2025:

2021	0,635 milj. e
2022	0,280
2023	-0,248
2024	0,203
2025	0,135

Kaavoituksessa on ollut resurssipulaa ja siihen on ostettu ulkopuolelta asiantuntija apua. Kaavoituksessa valmistelussa ollut Ahonkylän asemakaava 2025 ja se valmistuu 2026 aikana. Siltalan alue saatiin valmiiksi. Nämä liittyvät oleellisesti kantatie 67 yleissuunnitelmaan. Vapaita asuntotontteja on reilusti tarjolla eri puolella kuntaa. Vuoden 2025 aikana on vuokrattu 7 asuntotonttia.

4.5.7 Lakeuden jätelautakunta

Lakeuden jätelautakunta toimii kahdeksan etelä-pohjalaiskunnan jätehuoltoviranomaisena. Sen kulut katetaan kokonaan jätemaksuilla.

Vuodelle 2025 yhtenä tavoitteena oli jätemaksutaksan uudistaminen. Tavoite toteutui ja taksassa huomioitiin pakkausjätteiden tuottajavastuun korvaukset täysimääräisenä. Tavoitteena oli myös järjestää talousseminaari yhteistyössä Lakeuden Etapin kanssa. Seminaarin toteutus siirtyi tammikuulle 2026, jolloin se järjestettiin iltakouluna kattuen talousnäkökulman, lakikatsauksen ja jätehuoltotoimijoiden vastuualueet.

Jätepoliittisen ohjelman jalkauttamisen osalta on annettu kokonaisuudeltaan laaja tavoite, jossa kunnille tehdään yhteinen sopimus Kiertotalouden green dealiin lähtemisestä. Kyseessä on vapaaehtoinen toimintamalli, jonka avulla kunnat, yritykset, maakuntaliitot ja muut toimijat voivat tunnistaa ja toteuttaa vaikuttavimpia kiertotaloustoimia. Sitoumus tehdään valtion kanssa ja on sitoutujalle maksuton. Kiertotalouden green dealia on esitelty Kuntamarkkinoilla syyskuussa 2025. Kokonaistavoite kuntien sitoumuksesta ei toteutunut vuoden 2025 aikana, mutta sitoumus on aktiivisessa valmistelussa ja esitetään vuoden 2026 aikana kunnille.

Tarkastuslautakunta suosittaa kuntaa laatimaan tiedotteita, julkaisuja tai tilaisuuksia, joissa kuntalaisten näkökulmasta kerrotaisiin toimenpiteistä ja kunnan tavoitteista kiertotalouden lisäämiseksi.

4.6 Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimiala

Kesken tilikauden eli uuden valtuustokauden alussa tehtiin hallintosääntöuudistus, jossa yhdistettiin sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialat yhteisen toimialan ja lautakunnan alaisuuteen.

Perusopetuksen alakoulujen ja Jaakko Ilkan koulun johtokunta ja Ilmajoen lukion ja Ilmajoki-opiston johtokunnat lopetettiin. Ilmajoella toimintaa harjoittavat toisen asteen opetusta antavat oppilaitokset Sedu, Etelä-Pohjanmaan Opisto ja Ilmajoen lukio yhdessä kunnan sivistystoimen kanssa jatkoivat kunnanhallituksen asettamassa toimikunnassa yhteiskampuksen toiminnallista selvitystyötä ja kehittämiskohteita.

4.6.1 Perusopetus

Vuoden 2025 syksyllä saatiin viimein kunnan kannalta positiivinen ratkaisu Koskenkorvan koulun rakentamisesta tehtyyn valitukseen. Niinpä rakentaminen saattoi alkaa loppuvuodesta. Koskenkorvan koulun rakentaminen ja siihen liittyvät eri päätökset ja selvitykset ovat syntyneet varsin pitkän ajan kuluessa. Kun vielä lisätään kaksi valituskierrettä investoinnin suhteen, kului niin pitkä aika, että selvityksiä joudutaan tekemään uusiksi. Vielä tätä kirjoitettaessa ei ole päästy tekemään lopullisia päätöksiä kouluun siirtyvien yksiköiden määrästä. Sivistyslautakunnan toimesta on keskustan alueen yhteisen koulun suunnittelu käynnistetty ja tarvittavat selvitykset aikataulutettu ja tehty hyvin. Päätös koulusta,

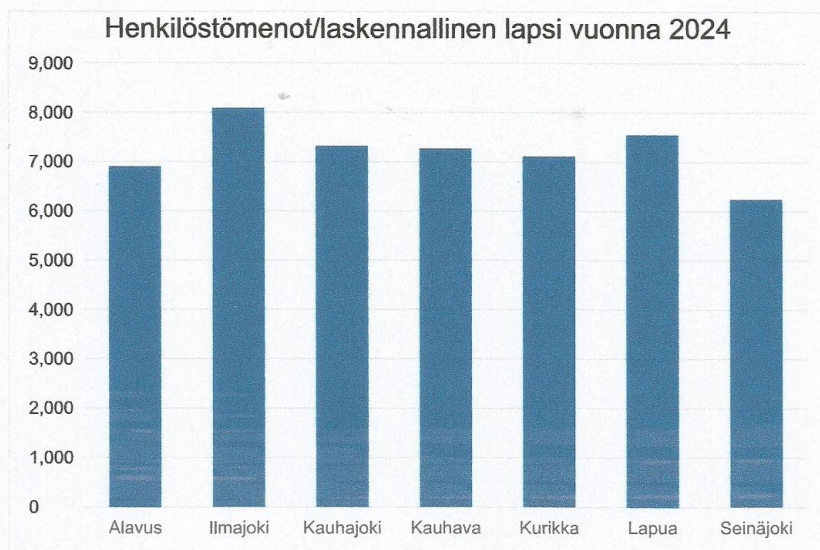
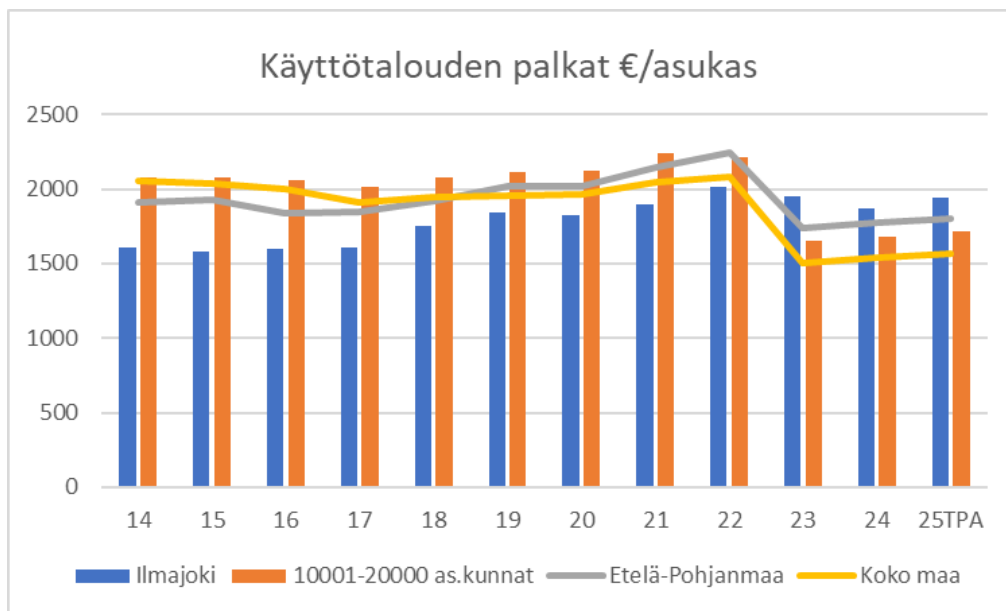
sen koosta ja sijainnista on aikataulutettu vuoden 2025 joulukuulle. Lopullinen päätös rakentamisesta odottaa edelleen itseään.

Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota siihen, että kaikki koulun rakentamiseen tarvittavat lopulliset päätökset ja selvitykset tehdään sellaisen aikataulun puitteissa, että ne ovat käyttökelpoisia loppuun saakka. Aikaikkuna tahtoo muutenkin mennä pitkäksi kustakin päätösvaiheesta tehtävien mahdollisten valitusten vuoksi.

Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota Ilmajoen sivistyksen alan kulujen suuruuteen verrokkikuntiin nähden.

Sote-sektorin siirryttyä hyvinvointialueiden hoidettavaksi, on kuntien menorakenteessa sivistyksen toimiala noussut selvästi hallitsevaksi. Toimiala suurimmin osin määrittää kunnan taloudellista tulosta, ja palkkamenot ovat valtaosa koko kunnan palkkamenosta. Ilmajoen kunta on selvinnyt palkkakuluissa hyvin vuoteen 2022 asti ollen jopa verrokkikuntiaan tehokkaampi. Kuitenkin vuodesta 2023 alkaen kunnan palkkamenot euroa/asukas ovat olleet vuosittain huomattavasti suuremmat verrokkikuntiin nähden. (Taulukko käyttöpalkat/asukas). Sama suuntaus tulee ilmi oppilaskohtaisista menoissa/oppilas. Syy siihen miksi menorakenne on tämän suuntainen, johtuu varmaankin monesta tekijästä. Varmuudella voidaan arvioida, että yksi syy siihen on varsin laaja kouluverkko. Toiminnan tehostamiseksi kouluverkkoon onkin jo tehty korjaavia päätöksiä ja uusia on suunnitteilla. Epäilemättä myöskin laaja kunnan lapsiperheitä palveleva Apla-toiminta nostaa sivistyksen alan kustannuksia.

Tarkastuslautakunta pyytää selvittämään tavanomaista korkeamman kustannusrakenteen pohjaa, jotta selviää mistä ero verrokkikuntiin muodostuu?

Perusopetuksen toimintakate huononi reilusti vuonna 2025 ja oli 13,059 milj. euroa. Vuotta aiemmin 2024 se oli 12,557 milj. euroa eli nyt 500 000 euroa enemmän. Henkilöstökulut kasvoivat edellisestä vuodesta noin 300 000 euroa ja myös palvelujen ostot kasvoivat melkein 200 000 euroa.

Perusopetuksen toimintakate vuosina 2020–2025:

2020	-10,63 milj. e
2021	-11,656
2022	-12,205
2023	-12,764
2024	-12,557
2025	-13,059

Oppilaiden määrä perusopetuksessa oli 2025 oli 1544 joka oli 29 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Opettajia ala- ja yläkoulussa sekä lukiossa oli yhteensä 2025 158, 2024 156, 2023 153 ja 2022 152. Vastaavasti koulunkäynninohjaajia kappalemääräisesti 2024–2025: 65, 2023–2024: 69, 2022–2023: 75 ja 2021–2022: 88.

Kunnassa aloitti vuoden 2025 aikana Pihakoivun lastensuojeluyksikkö, jota varten perustettiin kaksi erityisopettajanvirkaa ja rekrytoitiin oppimisen tueksi yksi koulunkäynninohjaaja. Kustannukset opetustoiminnasta maksaa kunkin oppilaan kotikunta.

Opetustoiminnassa mukana olevista koulunkäynnin ohjaajista 8 vakinaistettiin vuoden aikana.

Alakouluille perustettiin ensimmäinen rehtorin virka Herralan koululle.

Perusopetuslakiin 1.8.2025 varhaisen tuenantamiseksi tulleen muutoksen vuoksi kuntaan perustettiin erityisopettajan virka alkusijoituspaikkana Jaakko Ilkan koulu.

Tavoitteet

Perusopetukselle oli asetettu kuusi tavoitetta ja kolme tunnuslukua. Tavoitteista kolme ensimmäistä liittyy palvelujen tuottamiseen. Ne toteutuivat muilta osin, mutta lopullinen päätös keskikunnan palveluverkosta siirtyi vuoden 2026 puolelle.

Henkilöstöön ja työn sujuvuuteen liittyvät tavoitteet saavutettiin täydellisesti. Herralan koulun rehtorin aloittaessa siirryttiin ensi askel koulunjohtajista rehtoreihin. Henkilöstölle toteutettiin suunnitellut ammattitaitoa syventävät ja ylläpitävät koulutukset. Kaikille kouluille toteutettiin myös sähköinen pelastussuunnitelma.

Tunnuslukuja mitattaessa opetuksen tuntikehysresurssi oppilasennusteen mukaisesti tuntia/oppilas vaihteli Herralan 1.5:stä Nopankylän 2.6:een. Oppilaskohtainen yksikköhinta eur/oppilas puolestaan vaihteli Herralan 8217:sta pienten koulujen noin 12.500–13.000:aan.

Työntekijöiden pysyvyys on korkealla tasolla ollen opettajissa 94.78 % ja ohjaajien 86.8 %

4.6.2 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen toimintakate huononi verrattuna vuoteen 2024. Se oli vuonna 2025 yhteensä 8,922 milj. euroa, kun edellisenä vuonna se oli ollut 8,511 euroa. Erotus on 0,411 milj. euroa (4,6 %).

Varhaiskasvatuksen toimintakate vuosina 2020–2025

2020	-6,98 milj. e
2021	-7,243
2022	-8,181
2023	-9,026
2024	-8,511
2025	-8,922

Varhaiskasvatuksen merkitys lapsivaltaisessa kunnassa korostuu. Vuonna 2020 syntyneistä 137:stä syntyneestä lapsesta oli varhaiskasvatuksen piirissä 134 lasta ja vuonna 2021 syntyneistä 153:sta lapsesta heitä oli 144. Vuosina 2020–2025 syntyneitä lapsia oli kaiken kaikkiaan 840. Vuoden lopussa 2025 heistä oli varhaiskasvatuksen piirissä kaikkiaan 609.

Vuoden 2025 aikana kunnassa on otettu käyttöön tuntiperustainen varhaiskasvatuksen asiakasmaksu. Maksun muutos on osaltaan tarkentanut varhaiskasvatukseen tuotujen lasten tarvetta. Huomioitavaa varhaiskasvatuksen tuloissa on, että maksuttoman varhaiskasvatuksen piirissä on yli puolet lapsien lukumäärästä. Pienimpäänkin mahdolliseen maksuluokkaan sijoittuu yli 10 % lasten hoitomaksuista.

Varhaiskasvatuksen toimialan koko henkilöstön määrä on noussut vuoden 2024 178 henkilöstä vuoden 2025 187 henkilöön.

Vuorohoidon eli yön yli jatkuvan hoidon (kello 18–06) tai myöhäisillan ja varhaisaamun hoidon tarve on myös kasvanut. Ilmajoella vuorohoitoa tarjoavat Kämpälämäen (24 h) ja Tammikuhnalalan päiväkodit (aamulla klo 04.30- ja illalla -23.00 asti).

Esioppilaiden vuorohoito on keskitetty Kämpälämäkeen ja Tammikuhnalalaan. Esiopetus heille järjestetään Ahonkylän ja Herralan esiopetusyksiköissä.

Kunta ostaa palvelusetelillä osan varhaiskasvatus palveluista Korpisaaren säätiön ylläpitämältä Pääskysaaren päiväkodilta. Palvelusetelien hintaa tarkistettiin vuoden 2025 aikana. Pääskysaarella oli hoidossa 61 lasta 10.9.2025 tilanteen mukaan.

Kunnallinen perhepäivähoito on kutistunut sekä alueellisesti että valtakunnallisesti niin pieneksi toimijaksi, että sitä uhkaa näivettyminen kokonaan hoitomuotojen kirjosta.

Tavoitteet

Varhaiskasvatukselle on asetettu kolme tavoitetta: Arviointityökalun käyttöönotto, joka toteutui elokuussa 2025. Toiseksi varhaiskasvatuksen sähköisen ohjelmiston uusi päivitysjärjestelmä, joka otettiin käyttöön toukokuun alussa. Kolmanneksi varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutus suoritettiin tavoitteen mukaisesti. Tunnuslukuilla mitattaessa varhaiskasvatus sai asiakastyytyväisyyskyselyssä hyvän tuloksen. Kyselyn tuloksena 93 % vastaajista antoi joko 4 tai 5 tähteä toiminnasta. Henkilöstötyytyväisyyskyselyn perusteella 93 % vastaajista suosittelee työpaikkaansa ulospäin.

4.6.3 Lukio

Lukion toimintakate on säilynyt useamman vuoden verrattain vakaana. Vuonna 2025 se oli 1,217 miljoonaa euroa mikä on 122 000 euroa huonompi kuin edellisenä vuonna.

Lukion toimintakate vuosina 2021–2025:

2021	-1,123 milj. e
2022	-1,170
2023	-1,178
2024	-1,139
2025	-1,217

Lukiossa opetuksesta vastaa 21 opettajaa, joista 7 yhteistä yläkoulun kanssa.

Lukiossa oli oppilaita lukukaudella 2025–2026 185. Se on 7 enemmän kuin edeltävänä lukuvuotena eli 178. Lukionsa aloitti vuosikurssi, jonka vahvuus oli 67 oppilasta, joka on peräti 19 oppilasta enemmän kuin edellisenä vuotena. Lukiossa suoritetaan myös kaksoistutkintoja eri oppilaitosten kesken. Ylioppilaisiksi valmistuneista noin 60 prosenttia hakee yliopistoon tai korkeakouluun. Oppilaiden erityiseen tukeen saatiin hankkeen kautta resursseja Seinäjoen kaupungin isännöidessä toimintaa. Vastaavasti Ilmajoki isännöi yhtä yhteistä erityisopettajan virkaa, josta Kurikan kaupunki maksaa 40 % palkkakustannuksista.

Lukiolle on asetettu kolme tavoitetta valmistuneiden tasoon ja oppimisympäristöön sijoituen. Ne kaikki saavutettiin toiminta-vuonna.

4.6.4 Kulttuuri ja vapaa sivistystyö

Kulttuurin ja vapaa sivistystyön toiminta jakautuu pääosin Ilmajoki-opiston ja musiikkiopiston kesken. Ilmajoki-opiston toimintaa pyörittää kaksi vakituksessa virassa olevaa

opettajaa, rehtori, toimistosihteeri, 50 % liikunnanohjaaja ja iltavahtimestari. Lisäksi opistolla opettaa noin 70 tuntiopettajaa. Monipuolinen kurssitarjonta sisältää eri ikäryhmille ja koko kunnan alueelle suunnattua harraste ja opiskelutoimintaa.

Musiikkiopiston ja musiikkileikkikoulun 160:n opiskelijan opetuksesta huolehtii 2 virassa olevaa ja 16 tuntiopettajaa. Lisäksi kulttuurin alalla järjestetään konsertteja, näyttelyitä ja juhlia. Kulttuuri ja vapaa sivistystyö elävöittävät koko kunnan toimintaa ja huolehtivat kuntalaisten viihtyvyydestä omilla resursseillaan.

Kulttuurin ja vapaan sivistystyön toimintakate oli 0,890 miljoonaa euroa vuonna 2025.

Kulttuurin ja vapaan sivistystyön toimintakate 2021–2025:

2021	-0,717 milj. e	vain opisto, ei kulttuuritoimea
<u>2022</u>	<u>-0,767</u>	<u>vain opisto, ei kulttuuritoimea</u>
2023	-0,817	opisto ja kulttuuritoimi
2024	-0,795	opisto ja kulttuuritoimi
2025	-0,890	opisto ja kulttuuritoimi

Tavoitteet

Toimialalle oli kirjattu toimintavuodelle tavoitteita erityisryhmille ja yhteistyötahoille. Kummatkin tavoitteet saavutettiin. Tunnusluvuilla mitattuna suoritelmäärät jäivät kuitenkin osallistujamäärissä pääosin pienemmiksi kuin mitä suunnitelmissa oli. Tavoitteiden ja toimintaa kuvaavien mittareiden välistä yhteyttä voitaisiin toimialalla tulevaisuudessa selkeyttää.

Tarkastuslautakunta kysyy sivistys- ja hyvinvointilautakunnalta, kuinka tavoitteiden ja toimintaa kuvaavien mittareiden välistä yhteyttä voitaisiin toimialalla tulevaisuudessa selkeyttää?

4.6.5 Nuorisopalvelut

Nuorisopalveluiden toimintakate oli vuonna 2025 yhteensä 0,42 milj.e ja kasvua edelliseen vuoteen oli 50 000 euroa.

Nuorisopalveluiden toimintakate 2021–2025

2021	-0,860 milj.e	mukana myös liikuntapalvelut
<u>2022</u>	<u>-0,828</u>	<u>mukana myös liikuntapalvelut</u>
2023	-0,365	vain nuorisopalvelut
2024	-0,357	vain nuorisopalvelut
2025	-0,419	vain nuorisopalvelut

Nuorisopalvelut ovat vuosien mittaan kehittyneet yhä monipuolisimmiksi. Entisten nuorisotilojen käytön toiminta on muuttunut moniammatillisemmaksi. Etsivä nuorisotyö, starttipaja ja ohjaamo toiminta ovatkin nykyisin vakiintunutta toimintaa. Nuorisotilatoimintaa on kunnassa kuudella eri alueella. Koskenkorvan uuden koulun valmistuttua toiminta Koskenkorvalla siirtyy sinne.

Tarkasteluvuodelle oli kirjattu tavoitteena kehittää monialaista Ohjaamo toimintaa siten, että nuori saa kaiken tarvitsemansa palvelun yhdestä pisteestä. Myös soteuudistuksen aiheuttamat muutokset palvelutarjonnassa pyritään säilyttämään. Työvoimapalveluiden suhteen tavoite saavutettiin, mutta hyvinvointialueen kanssa tehdylle yhteistyölle ei ole löytynyt tarvittavia resursseja.

Nuorisotilojen kävijämäärät olivat runsaat kaikissa ikäluokissa ja ne ylittivät selvästi asetetut tavoitteet. Nuorisopalveluiden ja ohjaamon nuorten kohtaamiset 4.062 oli selkeästi tavoiteltua eli 500 suurempi. Etsivän nuorisotyön ja starttipajan työ nuorten asiakaskäyntien määrässä oli hyvää ja toteutui lähes suunnitellusti.

4.6.6 Liikunta ja hyvinvointi

Liikunnan ja hyvinvoinnin toimintakate väheni edellisestä vuodesta vähän eli noin 60 000 euroa ollen lopulta 494 000 euroa.

Liikunnan ja hyvinvoinnin toimintakate 2023–2025:

2023	-0,479
2024	-0,438
2025	-0,494

Hyvinvoinnin tulosalueella hallinnoidaan kunnan liikuntatoimen, nuoriso- ja vapaa-ajan toimintaa sekä edistetään kuntalaisten hyvinvointia ja terveyden edistämistä.

Liikuntapaikkojen hoitaminen, liikuntatoimen järjestäminen sekä yhteistyö kunnan eri liikuntaseurojen työtä tukemalla muodostaa suuren osan toiminnasta. Uutena toimintana kunnalle on siirtynyt hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Tämän toiminnan koordinointi ja läpileikkaus koko kunnan toimintojen osalta, on haastava tehtävä. Tätä tehtävää hoidetaan yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Tehtävässä suoriutumisen mittaukseksi kunnassa on vuonna 2025 edellisen vuoden tutkimusten perusteella tehty hyvinvointiraportti.

Edelleen loppuvuonna 2025 on kunnassa aloitettu valtuustokauden mittainen hyvinvointisuunnitelman laadinta, joka hyväksytään vuoden 2026 aikana. Vuosittaisia mittareita käyttäen laaditaan kunnassa Hyte kerroin, jolla mitataan hyvinvointi tavoitteiden toteutumisista ja sillä on oma merkityksensä kunnan saamassa valtionavussa liittyen hyvinvoinnin edistämiseen.

Tavoitteet

Vuosittaisissa tavoitteissa pyritään luomaan elintapaohjauksen toimintamalli yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Tavoite on toteutunut osittain. Kunnasta on osallistuttu yhteisiin elintapaverkostoihin ja annettu liikuntaneuvontaa. Syyskaudella 2026 pyritään panostamaan enemmän elintapaohjaukseen.

Liikuntatoimen alainen Ilmajoen uimahalli Pore kävijämäärällään 64156 ylitti selvästi suunnitellun tavoitetason 58000 kävijää. Ilmajoki-hallin kuntosalin käyttäjämäärä 16425 jäi hieman tavoitellun 17000 kävijän alle.

Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa

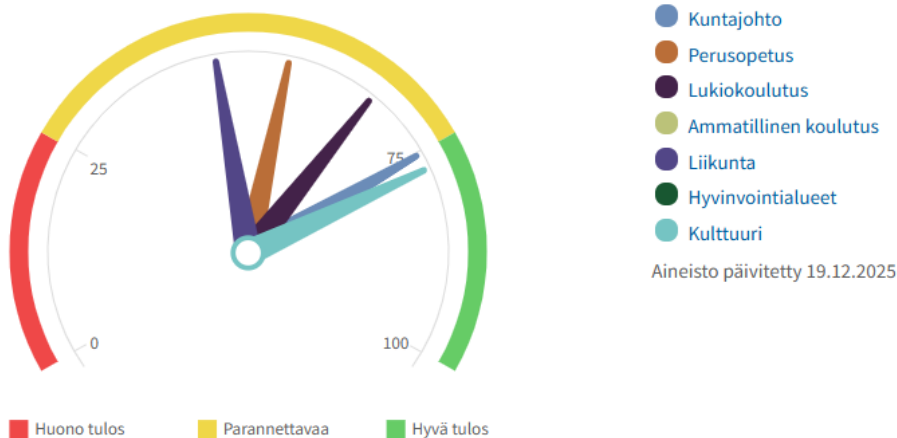
Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain (612/2021, 6 § ja 7 §) mukaan kunnan ja hyvinvointialueen on toimittava yhteistyössä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä. Lain mukaan hyvinvointialueen on neuvoteltava kuntien sekä muiden saman alan toimijoiden kanssa yhteisistä toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta vähintään kerran vuodessa.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella neuvotteluiden järjestämisestä vastaa yhdyspintatyön sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta. Kunnassa vastaava taho, sivistys- ja hyvinvointilautakunta, on nimetty vasta kesäkuussa 2025.

Hyvinvointisuunnitelmassa asetetut

Uuden koko valtuustokauden käsittävän hyvinvointisuunnitelman tekeminen on aloitettu syksyllä 2025. Sen työstämiseksi on koottu kunnan eri toimitahoja lukuisiin tapaamisiin, joissa on linjattu ja kehitetty uuteen suunnitelmaan tulevia osia. Suunnitelma on osa hyvinvointikertomusta, jossa avataan taustaa, tarvetta ja tavoitteita. Siinä kuvataan väestön hyvinvointia, terveydentilaa ja palveluja. Samalla siihen kootaan yhteenveto vahvuuksista ja kehittämiskohteista. Näiden pohjalta tehdään hyvinvointisuunnitelma, jossa tehdään johtopäätöksiä, asetetaan tavoitteita ja tehdään suunnitelma toimenpiteistä. Ilmajoella on tehty vuosittaisia hyvinvointiraportteja, joiden pohjalta suunnitelman toteutumista voidaan arvioida ja samalla asettaa painopistealueita tuleville vuosille. Valtuustokauden lopussa tehdään samaa ajanjaksoa kuvaava hyvinvointikertomus, jossa arvioidaan koko valtuustokauden hyvinvoinnin toteutumista.

Kaikki sektorit : Ilmajoki 2025

Pisteet	Ilmajoki	Koko maa
Kaikki sektorit	65	72
Kuntajohto	75	87
Perusopetus	55	64
Lukiokoulutus	66	69
Ammatillinen koulutus	..	66
Liikunta	46	69
Hyvinvointialueet	..	59
Kulttuuri	77	77

Hyvinvointia seurataan eri mittarien kautta. Käytössä on TEAvisari, jonka kautta mm. kuntajohtoa, perusopetusta, lukio-opetusta, ammatillista koulutusta, liikuntaa, kulttuuria ja hyvinvointialueen toimintaa arvioidaan. Mittareina eri toimialoilla käytetään sitoutumista, johtamista, seuranta ja tarveanalyysia, voimavaroja, osallisuutta ja muita ydintoimintoja. Yhteenvetona kaikesta hyvinvointiin liittyvästä suunnittelusta ja toteuttamisesta muodostuu HYTE-kerroin. Tämän kertoimen avulla lasketaan kunnan saama HYTE-rahoitus. Käytössä oleva hyvinvoinnin ja terveyden perushinta kerrotaan kunnan asukasluvulla, joka kerrotaan kunnan HYTE-kertoimella jaettuna koko maan HYTE-kerroin.

Vuodelta 2025 Ilmajoen HYTE-kerroin on ollut 61 ja sitä kautta kunta on saanut valtionavustusta 234 100 euroa eli 18.8 euroa/asukas. Vastaavat luvut

2024: 52/ 197100 / 16

2023: 59/ 205 600/ 16.6

HYTE-kertoimella mitattuna hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on toteutunut Ilmajoella nousujohteisesti. TEAviisari mittareilla arvioituna kunta sijoittuu joko hyvälle tai parannettavalle alueelle kaikilla sektoreilla. Huonoa tulosta ei ole millään toimialalla. Yhteispisteissä saamme tuloksen 65 koko maan keskiarvon ollessa 72. Parhaiten sijoitumme kulttuurissa, jossa saavutamme valtakunnallisen keskiarvon 77. Myöskin kuntajohto ja lukiokoulutus pääsevät verrattain hyvään tulokseen. Liikunnalla ja perusopetuksella on sektoreista eniten kirittävää kokonaisapisteissä. Toisaalta on todettava, että myös näillä aloilla on todella hyviä pisteitä eri osa-alueilla. Tämä kertoo myös siitä, että uusi työ ja tehtävä terveyden ja hyvinvoinnin eteen on laaja ja vaatii paljon ponnistuksia tavoitteiden asettamiseksi ja saavuttamiseksi. Kaiken kaikkiaan kunnassa on lähdetty tarmolla kehittämään hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen tähtääviä toimenpiteitä. Vuosittaiset hyvinvointiraportit antavat kuvaa tilanteesta ajantasaisesti ja uusi vuonna 2026 valmistuva hyvinvointisuunnitelma käyttää raportteja hyödyksi.

Tarkastuslautakunta on tyytyväinen työn edistymiseen.

4.6.7 Kirjasto

Kirjastotoimi koostuu kunnassa kirjastoautosta ja pääkirjastosta, joka toimii myös joustavasti itsepalveluperiaatteella. Kirjasto tarjoaa myös muita palveluja kuin lainauspalveluja. Toimintaa pyörittää kirjastonjohtaja, 4 kirjastovirkailijaa ja kaksi määräaikaista tuntityöntekijää.

Kirjaston toimintakate on vakaa. Vuonna 2025 se oli 0,392 milj. euroa ja se kasvoi edellisestä vuodesta 14 000 euroa.

Kirjaston toimintakate 2021–2025:

2021	-0,399 milj. e
2022	-0,390
2023	-0,391
2024	-0,382
2025	-0,396

Tavoitteet

Kirjastotoimen tavoitteiksi tarkasteluvuodeksi oli asetettu kirjaston eri muotojen ahkeraan käyttöön ja sisällön hyvään laatuun. Annetuilla mittareilla kirjaston palveluiden käyttö on lisääntynyt, tavoitellut lainausmäärät sekä kirjastoautossa että pääkirjastossa ovat nousseet ennätysellisen korkeiksi. Yhteensä kävijämäärä nousi noin 450 kävijällä. Asetetut tavoitteet saavutettiin täysimääräisesti.

Tarkastuslautakunta on tyytyväinen edelleen jatkuvaan positiiviseen kehitykseen.

5. Tarkastuslautakunnan saamat vastaukset vuoden 2024 arviointikertomukseen

Kunnanhallituksen 3.11.2025 laatima ja kunnanvaltuuston 10.11. 2025 hyväksymät vastaukset tarkastuslautakunnan huomioihin.

Talousarvion tavoiteasetanta

Toimivien ja mitattavien tavoitteiden asettaminen on työlästä ja tarkastuslautakunta arvostaa tehtyä työtä. Kunnanvaltuusto on varsinaisesti se taho, joka tavoitteet hyväksyvät käytännössä esitysten pohjalta. Tarkastuslautakunnan mielestä olisi hyvää hallintoa, että kunnanvaltuusto paremmin harkitsisi tavoitteita, niiden valintaa ja toteuttamista, ja samalla myös sitoutuisi niihin.

Vastaus:

Asetettujen tavoitteiden johdonmukaisuutta on pyritty kehittämään viime vuosina. Erityisesti tavoitteiden suhdetta kunnan strategiaan on vahvistettu. Tavoitteiden asettamiseen valtuusto antaa poliittista ohjausta mm. valtuustoseminaareissa ja tämä otetaan huomioon talousarvion valmistelussa.

Tarkastuslautakunta 2025 kommentit: Tarkastuslautakunta toivoo, että tämä otetaan huomioon uuden strategian päivittämisessä.

Talousarvio ja tilinpäätös

Tarkastuslautakunta pitäisi parempana, että tilinpäätöksessä ja talousarviossa käsiteltäisiin erikseen rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu, koska käytännössäkin niillä on oma taloutensa, henkilökuntansa ja toimenkuvansa.

Vastaus:

Ympäristönsuojelu ja rakennusvalvonta on käsitelty erikseen vuoden 2025 talousarviossa ja tullaan näin ollen käsittelemään erikseen tilinpäätöksessä.

Tarkastuslautakunta 2025 kommentit: Tarkastuslautakunta on tyytyväinen vastaukseen.

Strategia

Kuntalain mukaan strategia on tarkistettava kerran vaalikaudessa. Strategian päivitys on siis pian tehtävä. Sitä varten on syytä heti arvioida nykyisen strategian vaikuttavuus ja miten sitä on tarvetta korjata.

Vastaus:

Kuntastrategian vaikuttavuutta mitataan säännöllisesti mm. Tilinpäätöksen hyväksynnän yhteydessä, jolloin arvioidaan talousarviossa asetettujen tavoitteiden toteutumista. Strategia tullaan päivittämään valtuustokauden puolessa välissä ja sen vaikuttavuutta tullaan edelleen arvioimaan samassa yhteydessä.

Tarkastuslautakunta 2025 kommentit: Tarkastuslautakunta tyytyy vastaukseen.

Esteellisyydet

Tarkastuslautakunta on huomauttanut ainakin kahdesti Ilmajoen Vuokratalot Oy:n hallituksen jäsenten esteellisyyksistä valtuustokauden aikana ensisijassa ns. intressijääviyden eli mahdollisen eturistiriidan takia. Toinen peruste huomautukselle on ollut, että monien esteellisyyksien takia kunnanhallitus menettää kokouksen päätösvaltaisuuden yhtiön asioita käsiteltäessä. Näin on käynyt ainakin kerran vuonna 2024.

Vastaus:

Ilmajoen Vuokratalot Oy:n nykyisessä hallituksessa ei ole jäsenenä kunnanhallituksen jäseniä.

Tarkastuslautakunta 2025 kommentit: Tarkastuslautakunta on tyytyväinen vastaukseen.

Pöytäkirjat

Esityslistojen ja pöytäkirjojen ym. asiakirjojen käytettävyyttä parantaisi vielä, että asia- tai sisällysluettelon otsikot olisivat suoria linkkejä kyseiseen tekstikohtaan. Kunnan hallintosäännössä tämä ominaisuus on käytössä, mutta ei esityslistoilla eikä pöytäkirjoissa.

Vastaus:

Kunnalla käytössä oleva asianhallintajärjestelmä ei mahdollista tätä teknisesti. Ohjelman toimittajalle on esitetty toiminnallisuudesta kehitysehdotus.

Tarkastuslautakunta 2025 kommentit: Tarkastuslautakunta toivoo, että ratkaisu löytyy.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet

Ilmajoen kunnan sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan perusteet ohjetta tulisi päivittää.

Vastaus:

Viittaukset eri lainkohtiin muutetaan ohjeeseen teknisenä korjauksena. Jos ohjeeseen on muilta osin tehtävä sisällöllisiä muutoksia, se tuodaan päivitysten jälkeen valtuustoon hyväksyttäväksi.

Tarkastuslautakunta 2025 kommentit: Tarkastuslautakunta huomauttaa, että tekninen korjaus pitää olla havaittavissa asiakirjassa alkuperäisenä ja korjattuna versiona.

Sopimusohje

Tarkastuslautakunta kehottaa laatimaan tai päivittämään sopimusohjeen/-suosituksen välittömästi.

Vastaus:

Kunnassa on noudatettu soveltuvin osin kuntaliiton sopimushallinnon ohjetta. Ilmajoella olisi kuitenkin syytä olla oma sisäinen ohje, joka tullaan laatimaan.

Tarkastuslautakunta 2025 kommentit: Tarkastuslautakunta ei ole saanut tietoa, että ohjetta olisi laadittu.

Verkkosivujen ajantasaisuus

Tärkeää kuitenkin on huolehtia, että verkkosivuille ei jää vanhentunutta aineistoa, esimerkiksi vanhoja versioita hankintaohjeista tai hallintosäännöstä.

Vastaus:

Verkkosivujen ylläpitoa on kehitetty ja ne pyritään pitämään ajan tasalla.

Tarkastuslautakunta 2025 kommentit: Tarkastuslautakunta on tyytyväinen vastaukseen.

Henkilöstö

Suurien henkilöstövähennysten takia tarkastuslautakunta kysyy, miten ennaltaehkäistään, ettei tämä johda töihin jääneiden ylikuormitukseen?

Vastaus:

Tehtävien mitoittamista ja resurssin kohdentumista tarkastellaan jatkuvasti. Laadukkaaseen esihenkilötyöhön on pyritty panostamaan, sillä se on keskiössä palvelujen tehokkaassa, taloudellisessa ja henkilöstöystävällisessä tuottamisessa. Käytössä on erilaisia mittareita, joilla seurataan henkilöstön hyvinvointia ja joiden pohjalta suunnitellaan myös toimenpiteitä, joilla tuetaan henkilöstön jaksamista ja työhyvinvointia.

Tarkastuslautakunta 2025 kommentit: Tarkastuslautakunta on tyytyväinen vastaukseen.

Sijaiset

Suuri ongelma ruoka- ja puhtauspalveluissa on pula sijaisista kummallakin toimintalinjalla.

Vastaus:

Sijaisten käyttöä hankaloittaa haasteet työvoiman saatavuudessa lyhytaikaisissa sijaisuuksissa. Tilannetta on helpottanut, kun sekä ruoka- että puhtauspalveluissa on saatu rekrytoitua ns. vakituiset kiertävät sijaiset. Sijaisuuksien hoidossa merkittävänä tekijänä ovat myös eläkeläiset.

Tarkastuslautakunta 2025 kommentit: Tarkastuslautakunta on tyytyväinen vastaukseen.

6. Sidonnaisuudet

Sidonnaisuusilmoitukset ovat saatavilla kunnan verkkosivuilta kohdasta

<https://ilmajoki.fi/maatoksenteke/luottamuselimet/>, otsikon luottamuselimet kohdalta. Tarkastuslautakunta käsitteli sidonnaisuusilmoituksia kahdesti, 21.10.2025 ja 29.5.2026. Sidonnaisuusilmoitukset annetaan tiedoksi valtuustolle kokouksessa kesäkuussa 2026.

7. Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle

Kokonaisuutena Ilmajoen kunnanvaltuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet on pääosin saavutettu.

Kunnalla ei ole taseessaan katettavia alijäämiä aikaisemmilta vuosilta. Kunnan taseessa on ylijäämää edellisiltä tilikausilta yhteensä 4,665 miljoonaa euroa, mukaan lukien vuoden 2025 ylijäämä 0,167 miljoonaa euroa.

Tarkastuslautakunnan arvioinnissa ei ole tullut esille sellaisia merkittäviä puutteita tai laiminlyöntejä, jotka olisivat aiheuttaneet kunnalle olennaista haittaa.

Ilmajoen tarkastuslautakunta luovuttaa vuoden 2025 arviointikertomuksen kunnanvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että valtuusto velvoittaa kunnanhallituksen ja toimielimet antamaan tarkastuslautakunnalle lausuntonsa arviointikertomuksen havainnoista 31.10.2026 mennessä. Vastaukset pöytäkirjaotteineen tulee toimittaa tiedoksi sekä kunnanvaltuustolle että tarkastuslautakunnalle. Vastausten on syytä olla konkreettisia ja kertoa, mitä asialle on tehty tai on päätetty tehdä.

8. Allekirjoitukset

Ilmajoella sähköisen allekirjoituksen päivänä

Ahti Ranto
puheenjohtaja

Matti Köykkä
varapuheenjohtaja

Tanja Pajula
jäsen

Johanna Pekkanen
jäsen

Seppo Pitkämäki
jäsen

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This document contains 40 pages before this page
Dokumentet inneholder 40 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 40 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 40 sider før denne side

Detta dokument innehåller 40 sidor före denna sida

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende